

THEOSOFIA

Jaargang 106 nummer 5, oktober 2005
Tweemaandelijks tijdschrift van de
Theosofische Vereniging in Nederland
ISSN 0040-5868

Redactie:

Anne Myrthe Iken,
Elly Kooijman,
Wies Kuiper
Els Rijneker (hoofdred.)

Secretariaat redactie:

Tolstraat 154,
1074 VM Amsterdam

Abonnementen: €17,50 per
jaar (Nederland en België).
Losse nummers: €3,50.

Zetwerk: Willy van Vledder
Druk: AD-Druk bv / Zeist
Omslag ontwerp:
Richard van Dijk

© 2005
Theosofische Vereniging in
Nederland / Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, foto-
kopie, microfilm, of op andere wijze,
zonder voorafgaande toestemming van
de uitgever.

Inhoud

Fragmenten van de Eeuwenoude Wijsheid	171
Maatschappij en opvoeding Geoffrey Farthing	173
Concentratie en Meditatie John Algeo en Shirley J. Nicholson	178
Het Meditatie-diagram van HPB en het Proces van Spirituele Transformatie Roger Price	182
Geen ander pad te gaan Radha Burnier	192
Wie was...	195
Verenigingsnieuws	201
Adressen Theosofische Vereniging	212

De Theosofische Vereniging is niet verantwoordelijk voor
enigerlei mening in dit tijdschrift tot uiting gebracht tenzij
vervat in een officieel document.

The Theosophical Society

De Theosophical Society (waarvan de Theosofische Vereniging in Nederland de Nederlandse afdeling is) is op 17 november 1875 te New York opgericht door H.P. Blavatsky, H.S. Olcott en anderen. Zij heeft haar internationale hoofdkwartier te Adyar, Chennai, India en 49 afdelingen over de gehele wereld.

De Theosophical Society bestaat uit studenten die bij eender welke religie aangesloten kunnen zijn of bij geen enkele. De leden hebben met elkaar gemeen dat ze de drie doeleinden van de vereniging (zie achterkant omslag) onderschrijven, dat ze religieuze tegenstellingen willen oplossen, dat ze mensen van goede wil bijeen willen brengen ongeacht hun religieuze overtuiging en dat zij religieuze waarheden willen bestuderen en de resultaten van die studie met anderen willen delen. Zij zijn niet door een gemeenschappelijk geloof met elkaar verbonden, maar door het gezamenlijk zoeken en streven naar Waarheid. Zij zijn van mening dat Waarheid gevonden kan worden door studie, door reflectie, door zuiverheid van leven en door toegewijd te zijn aan hoge idealen. Zij zien de Waarheid als dat wat de moeite waard is om naar te streven, niet als een dogma opgelegd door een autoriteit. Zij vinden dat een overtuiging het resultaat zou moeten zijn van individuele studie of intuïtie, en niet daaraan vooraf zou moeten gaan, en gebaseerd zou moeten zijn op kennis, niet op aanname. Zij zijn tolerant jegens allen, ook jegens hen die intolerant zijn, niet als een voorrecht om te verlenen, maar omdat ze dat als hun plicht beschouwen. Zij trachten onwetendheid weg te nemen in plaats van deze af te straffen. Zij zien elke religie als een uitdrukking van de Goddelijke Wijsheid. Zij geven er de voorkeur aan religies te bestuderen in plaats van deze te veroordelen, om Goddelijke Wijsheid in praktijk te brengen in plaats van mensen ertoe te bekeren. Zoals Waarheid het doel is, is Vrede het wachtwoord.

Theosofie is de belichaming van waarheden die aan de basis liggen van elke religie en waarop geen enkele godsdienst het alleenrecht kan doen gelden. Theosofie biedt een filosofie die het leven begrijpelijk maakt en die laat zien dat de evolutie geleid wordt door rechtvaardigheid en liefde. Zij geeft de dood haar juiste plek, als een steeds terugkerende gebeurtenis die de poort opent naar een voller en stralender bestaan in een leven dat geen einde heeft. Theosofie geeft de wereld de Wetenschap van de Geest terug, door de mens te leren de Geest te zien als zijn werkelijk zelf en zijn denkvermogen en het lichaam als de dienaren daarvan. Theosofie verheldert de geschriften en leringen van religies door hun verborgen betekenis te ontsluiten, en aldus de juistheid ervan aan het denkvermogen aan te tonen zoals de gegrondheid ervan altijd bewezen is in de ogen van de intuïtie.

Leden van de Theosofische Vereniging bestuderen deze waarheden en theosofen trachten ernaar te leven. Iedereen die bereid is te studeren, tolerant te zijn, naar het hoogste te streven en volhardend te werken is welkom als lid. Het is aan elk lid zelf om een ware theosoof te worden.

Fragmenten van de Eeuwenoude Wijsheid

Let us strive to cultivate a universal love, which will undoubtedly tend to good actions, the only tools with which we can paint our perfect likenesses at death.

Laten we ernaar streven een universele liefde te ontwikkelen, die ongetwijfeld zal leiden tot goede handelingen, de enige instrumenten waarmee we op het moment van de dood onze perfecte beeltenissen kunnen portretteren.

(Z.K.H. Prins Chandradhat Chudhathar van Siam)

Commentaar van H.P. Blavatsky (*Collected Writings*, X.176-7):

KARMA, TANHA en SKANDHA'S * zijn de almachtige drie-eenheid in één en zij zijn de oorzaak van onze wedergeboorte. De illustratie onze eigen huidige beeltenis te portretteren op het moment van de dood en dat die beeltenis onze toekomstige persoonlijkheid zal worden is heel poëtisch en treffend, maar wij verkondigen het als een occulte lering. Wat Z.K.H. in feite wil aangeven, is dit. Op het plechtige moment van de dood kan geen mens eraan ontkomen zichzelf in zijn ware kleuren te zien en geen enkele zelfmisleiding is nog van enige nut. Daarom gebeurt het volgende. Zoals iemand op het moment dat hij verdrinkt z'n hele leven aan z'n oog voorbij ziet trekken, met alle gebeurtenissen, effecten en oorzaken, tot in het kleinste detail, zo ziet hij zichzelf op het moment van de dood in al zijn zedelijke naaktheid, onopgesmukt door menselijke vleierij of zelf-ophemeling, en precies zoals hij is; derhalve, *zoals hij*, of beter gezegd, zoals zijn astrale dubbel gecombineerd met zijn kâma beginsel [begeerte-beginsel] – *zal worden*. Want, door bepaalde wetten van affiniteit en overbrenging worden de on-

deugden, onvolkomenheden en met name de passies uit het voorgaande leven tot de kiemen van de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden in de *dierlijke* ziel (*kāma rupa*), en dus ook van het astrale dubbel (*linga sharira*) dat er onlosmakelijk mee verbonden is – bij een volgende geboorte. Het is alleen de *persoonlijkheid* die verandert; het werkelijke reïncarnerend beginsel, het Ego, blijft altijd hetzelfde; en het is haar karma dat de bijzondere karaktertrekken en de belangrijkste morele eigenschappen zoals de *oude* ‘persoonlijkheid’ was (en die het Ego niet onder controle wist te krijgen) leidt, om weer opnieuw te verschijnen in de toekomstige *nieuwe* mens. Deze eigenschappen en passies achtervolgen en hechten zich aan de derde en vierde beginselen van het kind die nog plastisch zijn, en – tenzij het Ego strijd levert en overwint – zullen zij zich met

tienvoudige intensiteit ontwikkelen en de volwassen mens naar zijn ondergang leiden. Want zij zijn het die de instrumenten en wapens zijn van de Karmische Wet van Vergelding. Dus zegt de Prins zeer terecht dat onze goede en slechte handelingen ‘de enige instrumenten zijn waarmee we onze beeltenissen kunnen portretteren op het moment van de dood’, want de *nieuwe* mens is onveranderlijk de zoon en het nageslacht van de oude mens zoals die was.

Uit: *The Theosophist*, juli 2005
Vertaling: Ali Ritsema

* vertalingen uit *Ganesha, kleine woordentolk der geesteswetenschappen* (uitgeverij UTVN) karma, p. 96, als wet het beginsel van causaliteit tanha, p. 82, levensdorst skanda, p. 174, vijf groepen van eigenschappen die de persoonlijkheid vormen.

Gebed dat smeekt om een bepaald goed,
anders dan het goede voor iedereen, is slecht.
... Zodra de mens één met God is, bedelt hij niet.
Dan ziet hij in elke handeling gebed.

Ralph Waldo Emerson
Uit: *The Theosophist*, april 2005

Maatschappij en opvoeding

– Geoffrey Farthing

Dit artikel is deel 5 (van 6) uit: De geweldige positieve ontwikkelingsmogelijkheden van Theosofie, Blavatsky-lezing gehouden in Winchester op 29 juli 2001 tijdens de Zomerschool van de Engelse afdeling van de Theosophical Society.

De Negende Ontwikkelingsmogelijkheid DE WIJZE WAAROP DE MAATSCHAPPIJ GEORDEND IS

De menselijke samenleving is een gemeenschap van individuele mensen en ieder kenmerk of iedere eigenschap die zij vertoont is een afspiegeling van de gemiddelde eigenschappen van haar leden. De gemeenschap is ook een karmisch geheel dat niet alleen gevormd wordt door haar huidige activiteiten, maar ook door die uit haar verleden. Iedere afdeling van de samenleving heeft ook haar individuele karma dat zijn weerslag heeft op al haar leden.

Het niveau waarop iedere samenleving bestuurd wordt zal een afspiegeling zijn van haar spirituele ontwikkeling en haar algemene aard. Hoe hoger de ontwikkeling is van een samenleving, des te groter de vrijheid is die zij kan genieten. Noodzakelijke wetten zullen die wetten zijn die betrekking hebben op de gemeenschappelijke huishouding, belastingheffingen voor de overheid, enz.

Wat zojuist gezegd is heeft zijn weerslag op de regels over hoe rijkdom vergaard wordt. Zo is er bijvoorbeeld het eerlijk je

kost verdienen voor jezelf en je gezin. Er zijn bepaalde aspecten aan het verwerven van geld (puur als zodanig) in onze moderne manier van leven waarbij nauwelijks of helemaal niets aan de gemeenschap bijgedragen wordt, b.v. gokken op de aandelenmarkt met wisselkoersen en speculeren met land. Deze zijn allemaal niet-productief en tegenover iedere winnaar staat een verliezer; ze zijn immoreel en geheel onaanvaardbaar in een gezonde wereld. Verder is er tot nog toe geen collectief bewustzijn ten aanzien van de ongelijke verdeling van de rijkdom, op welke wijze deze ook gegenereerd wordt. Er is een gezegde dat je met geld geld maakt, waarmee misbruik gerechtvaardigd wordt. Hoewel we een geweldig gecompliceerd en uitgebreid systeem kennen van leningen en rente, waarop een zich steeds verder uitbreidende economie steunt, is dat gezegde onjuist. De zich steeds meer uitbreidende economie, met de vervuiling die zij met zich meebrengt, en een groeiend bewustzijn dat je met een overvloed aan 'dingen' die we eigenlijk helemaal niet nodig hebben geen geluk kunt kopen, zouden wel eens fataal kunnen blijken te zijn voor het systeem, in het bijzonder wanneer de aflossingen (verschuldigd kapitaal plus rente) een te grote last worden.

Alle zelfzuchtige daden scheppen verkeerd karma.

Geld op zich is iets steriels, het schenkt geen ware rijkdom. Alleen het creatief vermogen en het werk van de mens schenken hem rijkdom. Steeds meer geld komt terecht in de handen van steeds minder mensen. Bovendien kan het middel om rijkdom te produceren een te groot beroep doen op de hulpbronnen van de natuur zodat zij niet meer in staat is die in voldoende mate te verschaffen.

De theosofie toont aan dat er allereerst altruïsme nodig is. Alle zelfzuchtige daden, in het bijzonder die welke negatieve gevol-

gen hebben voor onze medemensen, scheppen verkeerd karma.

De theosofie leert ons dat er een hiërarchische structuur bestaat in de wijze waarop de Cosmos geordend is. *De Geheime Leer* zegt, door ons te vertellen over de oorsprong van het Universum, dat er het eeuwig ongeopenbaarde 'DAT' is waaruit het Geopenbaarde Ene periodiek te voorschijn komt. Dit Ene differentieert zich in Zeven Grote Wezens die kenmerkend zijn voor zeven stralen van ontwikkeling die op hun beurt heel de natuur doordringen met hun eigenschappen en kenmerken. Onder hen komen steeds meer dalende reeksen wezens die architecten, bouwers vormen, enz, tot aan drie graden van elementalen toe die de uiteindelijke werkers vertegenwoordigen. Zij zijn de krachten van de natuur, waarvan elke graad zijn eigen kenmerk heeft. Een juiste structuur van de samenleving zou een afspiegeling moeten zijn van dit model, waarbij de meest wijze, de meest ervarene van bovenaf gezag uitoefent over degenen die lager staan op de ladder en minder ontwikkeld zijn. De natuur is geen democratie, maar degenen 'die gezag uitoefenen' hebben zichzelf door processen van de natuur geschikt gemaakt om hun verheven rollen te vervullen. Dit geschikt gemaakt zijn slaat op hun langzame ontwikkeling in hun reeks persoonlijke levens volgens het proces van reïncarnatie.

In India weerspiegelden de wetten van Manoe dit proces in het kaste-systeem. Tegen het kaste-systeem echter werkte het feit dat het star werd. Je kon niet van kaste veranderen op grond van verdienste of tekortkomingen. Het is opmerkelijk dat de Meester K.H. Damodar preees die zijn kaste verloochende, wat voor zijn maatschappelijke status aanzienlijke schade opleverde. Het systeem zaait bovendien verdeeldheid.

Wij westerlingen zijn nu 'democratisch' geworden. De aristocratische 'edelen' (leden van de heersende klassen) werden

over het algemeen ongeschikt of vervulden niet langer hun traditionele rol. Het hiërarchische systeem heeft duidelijk voordelen, maar het is wel moeilijk om mensen te kiezen en te benoemen die uiterst integer zijn, gemotiveerd worden door altruïsme en die in staat zijn om de hoogste posities te bekleden in een moderne hiërarchie. Zelfs het proces zelf van verkiezingen of benoemingen levert vandaag de dag al praktische problemen op. Ons huidige democratische systeem zou een werkbaar compromis kunnen leveren als theosofie een belangrijke factor zou worden in ons leven. Ieder bestuursstelsel kan bevredigend functioneren als degenen die daarin werkzaam zijn ervoor zorgen dat het bevredigend werkt.

De theosofie vertelt ons over de verschillen tussen afdelingen van de mensheid door middel van wortelrassen, onder-rassen, families enzovoort. Elk van deze groepen heeft een historische achtergrond en elk ervan ontwikkelt zijn eigen aspect van de samenstelling van de mens. De belangrijkste rassen der mensheid ontwikkelen hun respectievelijke beginselen als de tijd daarvoor gekomen is. Op dit moment in de vierde ronde is het vijfde wortelras bezig de mentale aspecten van kama (het vierde beginsel) te ontwikkelen. Ieder sub-ras van ieder wortelras is bezig het ene of andere van deze aspecten te ontwikkelen of heeft die al ontwikkeld, maar de rassen en sub-rassen overlappen elkaar. Latere beginnen nog voordat oudere hun weg helemaal gegaan zijn. Zo gezien zijn we allemaal bezig met verschillende fases. Onze culturen laten dit ook zien. Aangezien we allemaal samen op deze planeet moeten leven, is tolerantie en consideratie essentieel als we misverstanden tussen de groepen willen vermijden.

De occulte visie op menselijke vooruitgang is dat deze cyclisch is. De ontwikkeling en vooruitgang van menselijke samenlevingen, in wat voor eenheden we ook mogen denken, van grote nationale tot kleine familiegroepen, verlopen in cycli. Er

is sprake van een geboren worden, een periode van bloei, een aftakeling, en een natuurlijke dood. Deze opkomst en ondergang is analoog aan het leven van een individueel mens. De lengte van deze cycli varieert afhankelijk van de werkingen van de wet van karma. Bijvoorbeeld, als een groep mensen of een land zijn vermogens misbruikt dan is het karmische gevolg vroeger of later onvermijdelijk in termen van tijd in het leven van de gemeenschap. Een hebzuchtige uitbuiting zou zeker zijn gevolgen hebben; misschien zou het het leven van een bepaalde groep verkorten, een einde maken aan de macht van een land over een ander land, enzovoort. Verkeerde praktijken en leefgewoonten leiden vaak tot kwalen, soms op grote schaal, die onvermijdelijk het leven van de gemeenschap bekorten.

Door toedoen van de weldadige ontwikkelingsmogelijkheid die de theosofie biedt zou het hele aangezicht van de menselijke samenleving kunnen veranderen.

Het weldadig vermogen van een goed geordende maatschappij zorgt ervoor dat de leden van die maatschappij zich spiritueel ontwikkelen. Ieder lid ervan zou genoeg tijd hebben om te doen 'waar hij zelf zin in had'. Deze juiste ordening van het dagelijkse leven zou niet alleen zijn weerslag vinden in het feit dat individuen gelegenheid en tijd zouden hebben bewust iets aan persoonlijke ontwikkeling te doen, maar ook in de mogelijkheid om de gezondheid van de groep te verbeteren, waardoor men ook gelukkiger zou worden.

Door toedoen van de weldadige ontwikkelingsmogelijkheid die de theosofie biedt zou het hele aangezicht van de menselijke samenleving kunnen veranderen, wat inderdaad zou gebeuren als dit maar algemeen bekend was.

...vanuit de diepten van de donkere, modderige wateren van het materialisme ... rijst een mystieke kracht op ... Op zijn hoogst is het slechts het eerste zachte ritselen, maar het is een bovenmenselijk ritselen – “boven-natuurlijk” slechts voor de bijgelovigen en de onwetenden. De geest van waarheid glijdt nu over het oppervlak van de donkere wateren, en dwingt ze, door ze te scheiden, hun spirituele schatten prijs te geven. Deze geest is een kracht die niet belemmerd of gestopt kan worden. Degenen die het herkennen en voelen dat dit het verheven ogenblik van hun redding is zullen erdoor opgetild worden en meege dragen naar het gebied boven de illusies van de grote astrale slang. De vreugde die zij zullen ervaren is zo aangrijpend en intens dat als zij mentaal niet geïsoleerd waren van hun stoffelijk lichaam, het geluk hen zou doorklieven als scherp staal. Het is niet plezier dat zij zullen ervaren, maar pure zaligheid die een voorproefje is van de kennis der goden, van de kennis van goed en kwaad, en van de vruchten van de boom des levens. (C.W.XI, p. 131/2)

... Daardoor hebben zij een rechtstreekse band met alles in de cosmos. En daarmee hebben zij de verplichting te proberen het geluk en het welzijn van al hun medeschepselen te bevorderen.

De Tiende Ontwikkelingsmogelijkheid:
OPVOEDING

De theosofie zou niet veel te zeggen hebben over de inhoud van het seculiere, wereldlijke onderwijs, maar zij zou wel iets kunnen zeggen over de ontwikkeling van het karakter bij jonge mensen van onzelfzuchtigheid, behulpzaamheid, zelfbeheersing, waarheidsgetrouwheid en kundigheid. Zij zou geneigd zijn iedere vorm van nationalistische propaganda en iedere vorm van religieus onderricht met een bijzonder religieus karakter tegen te gaan. Zij zou er

echter wel voor zorgen dat de wetten van karma en reïncarnatie onderwezen werden en hun gevolgen voor ons leven. Zij zou ook de ‘Humaniora’ onderwijzen (de studiën die iemand tot mens vormen). Zij zou leerlingen opheldering verschaffen aangaande hun inherente spirituele aard en hen zich ervan bewust maken dat zij hun spiritualiteit met ieder ander delen, met alles wat leeft en zelfs met de aarde zelf, met het zonnestelsel en het uiterlijke heelal. Daardoor hebben zij een rechtstreekse band met alles in de cosmos. En daarmee hebben zij de verplichting te proberen het geluk en het welzijn van al hun medeschepselen te bevorderen. Hiermee komen we tot de kern van een gemeenschappelijke ethiek van zorg, samenwerking, delen; allemaal vanuit een werkelijke waardering voor anderen en met wederzijds respect en zelfs genegenheid voor hen.

In *De Sleutel tot de Theosofie* benadrukt H.P.B. het belang van samenwerking in plaats van competitie, waarvan het systeem van prestatiegerichte examens een voorbeeld is. Het is een makkelijke stap om deze waardering voor andere individuen uit te breiden naar andere groepen, naar andere nationaliteiten en leden van andere rassen, om denkbeelden in te prenten die alle anderen erbij betrekken in plaats van hen uit te sluiten. Waar respect voor locale tradities, gewoonten en gebruiken en zelfs vaderlandsliefde, achterswaardig zijn, zijn strijdlustig nationalisme, godsdienstige onverdraagzaamheid en exclusivisme dat zeker niet.

Als je de Wet van Karma aan kinderen uitlegt, dan is daarvan het aspect “doe wat je graag zou willen dat er met jou geschiedt” heel begrijpelijk. De wet in haar andere aspecten van oorzaak en gevolg en het bewaren van evenwicht en harmonie is iets waarmee ieder kind kan instemmen. Het is een waarheid als een koe dat een goede leraar beter is dan vele boeken of zelfs een computer! Een levende uitwisseling maakt het leren tot een opwindend

proces. Ieder soort talent, of het nu iets fysieks is zoals handvaardigheid of artistieke aanleg, een emotionele of mentale vaardigheid, wordt duidelijk herkend en aangemoedigd.

In dit computer-tijdperk zijn vrijwel alle basisgegevens met een druk op de knop beschikbaar en dat geldt ook voor vele aspecten van het rekenen. Dit zijn hulpmiddelen die misschien nuttig zijn in een moderne, ultra-materieel gerichte efficiënte samenleving, maar zij ontwikkelen niet de mentale vermogens, het geheugen, de gezonde logica en het oordelend vermogen. Zij vereisen geen initiatief, stimuleren niet tot een echt avontuur of tot het tonen van moed, waarnaar in de 'echte' wereld zoveel vraag is. Denkbeelden over de voortschrijdende evolutie van al het bestaande geven een doel aan het bestaan. Naast het opnemen van dingen die voor het schoolleven van direct belang zijn, zouden kinderen zich dan denkbeelden over het doel van het bestaan in incarnatie op lange termijn eigen maken.

Ouders en leraren, broers en zussen, speelkameraden: zij verdienen allemaal respect voor wat zij zijn in hun bijzondere betrekking tot ieder kind. Zij spelen een rol in hun opvoeding, doordat zij ieder op eigen wijze een achtergrond vormen in het leven van het kind, wat gevolgen heeft in de vorm van conditioneringen voor de latere jaren. Het is noodzakelijk dat in de opvoeding wordt ingeprent dat je je best moet doen. Maar heel weinig kinderen hebben zoveel talent dat zij hun schooltaken of oefeningen zonder inspanning kunnen maken. De waarheid is dat zij slechts door inspanning hun talenten of zelfs maar de kracht om iets te doen ontwikkelen. Je inspannen kan ook iets vreugdevols en stimulerends zijn; het is niet perse vervelend of eentonig.

In *De Sleutel tot de Theosofie* heeft H.P.B., naast veel andere dingen over opvoeding, het volgende te zeggen:

Aan kinderen moet bovenal zelfvertrouwen worden geleerd, liefde voor alle mensen, altruïsme, onderlinge verdraagzaamheid en in de allereerste plaats zelfstandig en logisch denken.

Aan kinderen moet bovenal zelfvertrouwen worden geleerd, liefde voor alle mensen, altruïsme, onderlinge verdraagzaamheid en in de allereerste plaats zelfstandig en logisch denken. Wij zouden het zuiver mechanische geheugenwerk tot een volstrekt minimum terugbrengen en die tijd besteden aan de ontwikkeling en oefening van de innerlijke zintuigen, vermogens en latente capaciteiten. We zouden ernaar streven ieder kind als een eenheid te behandelen en het zo opvoeden, dat zijn vermogens zich op de meest harmonische en gelijkmatige wijze ontplooiën, zodat zijn bijzondere aanleg zich volledig en natuurlijk ontwikkelt. We zouden ons richten op het vormen van vrije mannen en vrouwen, intellectueel vrij, moreel vrij, in alle opzichten onbevooroordeeld en bovenal onbaatzuchtig. En wij geloven dat veel hiervan, zo niet alles, zou kunnen worden bereikt door een juiste en echt theosofische opvoeding. (Sleutel, p. 251/52)

Ze zei ook:

Een juist en gezond opvoedingssysteem zou tot een uiterst krachtig en vrij denkvermogen moeten leiden, dat zorgvuldig getraind is in logisch en juist denken en niet in blind geloven.

Concentratie en Meditatie

– John Algeo en Shirley J. Nicholson

Concentratie is geen doeleinde op zichzelf maar een middel om meditatie mogelijk te maken.

De algemene klacht van hen die beginnen met het beoefenen van concentratie, is dat alleen al de poging om zich te concentreren uitloopt op een grotere rusteloosheid van het denken.

Dit artikel is een samenvatting uit *The Power of Thought* door J. Algeo en S. Nicholson (uitgeverij T.P.H.). Zie ook Boek en Periodiek in *Theosofia*, februari 2002.

Tot op zekere hoogte is dit waar, want de wet van actie en reactie geldt hier zoals overal en de druk die op het denken wordt uitgeoefend veroorzaakt een daarmee corresponderende reactie. Maar bij nauwkeurig bestudering bemerken we dat de toegenomen rusteloosheid grotendeels schijn is. Het gevoel van een toegenomen rusteloosheid is hoofdzakelijk te danken aan de tegenstand die plotseling wordt opgeroepen tussen het zelf, dat bestendigheid wil, en het denkvermogen in zijn normale toestand van beweeglijkheid. Indien beginnelingen in het beoefenen van concentratie zich van dit feit bewust zijn, zullen zij bij hun eerste pogingen niet ontmoedigd worden, maar de rusteloosheid van het denkvermogen herkennen als een algemene ervaring. De onvermijdelijkheid hiervan aanvaardende zullen zij kalm met hun taak verder gaan. Zonder twijfel is het denkvermogen moeilijk te beteugelen en rusteloos; maar het kan in toom gehouden worden door systematische oefening en kalmte. Het denkvermogen, dat gewend is geraakt aan concentratie, behoudt altijd een zekere bestendigheid en wordt niet makkelijk vervormd door ongenode indringers.

Ongewenste gedachten

Mensen die zich niet zo goed kunnen beheersen, zijn zonder meer ontvankelijk voor alle gedachten die hun denkvermogen binnendringen. De gewoonte van het be-

oefenen van concentratie draagt ertoe bij een vaste denkwijze aan te kweken en helpt bij het oefenen in zelfbeheersing en het maken van keuzes uit gedachten die van buitenaf komen. Doch zij, die het denkvermogen oefenen, moeten bovendien een houding van onafgebroken waakzaamheid voor ongenode gedachten volhouden en voortdurend keuzes maken.

Als we het moeilijk vinden ons te concentreren, kunnen we onszelf helpen door systematische oefening en met een kalm gemoed de moeilijkheden beseffen.

Omdat we allemaal leven in een voortdurende stroom van zowel goede als schadelijke gedachten, moeten we een automatische selectie door het denkvermogen aankweken. Door te weigeren ongewenste gedachten een schuilplaats te bieden, en hen onmiddellijk om te vormen door goede gedachten met een tegengestelde aard er voor in de plaats te stellen, stemmen deze oefeningen het denkvermogen na enige tijd af om werktuigelijk helpende gedachten aan te trekken en schadelijke gedachten te neutraliseren. Het denkvermogen is net een magneet, die gedachten aantrekt en afstoot, maar wij kunnen bepalen, welke gedachten aangetrokken en welke afgestoten worden. Het 'afstoten' van schadelijke gedachten betekent niet het gewoon negeren of verwerpen of doen alsof ze er nooit waren. Indien we onze gedachten willen kunnen beheersen, moeten we ons bewust zijn van onze gedachten. Wanneer we een schadelijke gedachte herkennen, moeten we het bestaan ervan zien en vervolgens de energie neutraliseren door deze doelbewust te vervangen door een helpende gedachte. Dit is niet het onderdrukken van schadelijke gedachten, maar de transmutatie in iets anders.

Wanneer een ongewenste gedachte het denken binnendringt, is het beter niet rechtstreeks de strijd aan te binden, maar het feit te benutten dat het denkvermogen

slechts aan één ding tegelijk kan denken. Als we de aandacht van het denkvermogen onmiddellijk op een goede gedachte richten, wordt de schadelijke gedachte verbanen. Als het denkvermogen materie aantrekt die niet beantwoordt aan onaangename gedachten, wordt het geleidelijk ontvankelijk voor wenselijke gedachten en niet ontvankelijk voor ongewenste gedachten.

Dit is het geheim van juiste ontvankelijkheid. Het denkvermogen reageert overeenkomstig de toestand waarin het zich gewoonlijk bevindt; het stemt zich af op alles waarmee het in harmonie is. Onaangename gedachten gaan samen met een onaangenaam karakter; zij glijden af van een gezuiverd denkvermogen. Door uit gewoonte goed te denken leren we het denkvermogen om in te stemmen met helpende gedachten en om schadelijke gedachten af te wijzen. Zo verwerken we in het weefsel grondstoffen die alleen open staan voor goede gedachten. We moeten denken aan dat, wat we graag willen ontvangen en weigeren aan datgene te denken, wat we niet wensen te ontvangen. Zo'n denkvermogen trekt goede gedachten aan uit de gedachte-sfeer die het omringt, stoot kwade gedachten af en wordt zo steeds sterker in goed denken. Een denkvermogen dat gewend is aan schadelijke gedachten, trekt zulke gedachten aan en wordt bijgevolg steeds negatiever.

Wij kunnen de methode van vervanging van de ene gedachte door een andere op veel manieren met groot succes toepassen. Indien een onvriendelijke gedachte ontrent iemand ons denkvermogen binnenkomt, moet ze ogenblikkelijk vervangen worden door een gedachte aan de een of andere goede eigenschap, welke die persoon bezit, of aan de een of andere goede daad welke hij verricht heeft. Als het denkvermogen door angst overmand wordt, zou de aandacht gericht moeten worden op de gedachte van het doel, dat het leven doortrekt, de Goede Wet die 'almachtig en zachtzens alle dingen regelt'. Indien een bijzonder soort ongewenste gedachte aan-

houdend het denkvermogen binnendringt, dan is het verstandig zich te voorzien van een extra verdedigingsmiddel – een versregel of een zin die het tegenovergestelde denkbeeld belichaamt. Wanneer de aanstootgevende gedachte zich voordoet, moet de zin herhaald en overdacht worden. Na een week of twee zal de gedachte minder problemen oproepen.

Ons denkvermogen functioneert grotendeels uit gewoonte zodat, als we het aanwennen om zich te concentreren, het denkvermogen zich concentreert. Het is beter niet de strijd aan te gaan tegen binnendringende gedachten, maar ze eenvoudigweg te vervangen door gewenste gedachten die een voldoende tegenwicht bieden.

Het is een goede methode om het denkvermogen voortdurend te voorzien van de een of andere hoge gedachte, van een beemoedigend woord, van een inspiratie tot een edel leven. Voordat we ons dag aan dag in de drukte van het dagelijkse leven storten, zouden we het denkvermogen dit beschermingsschild van goede gedachten moeten geven. Een paar versterkende woorden uit een geïnspireerd geschrift is voldoende. Als zij door enkele herhalingen in de vroege morgen een vaste vorm in het denkvermogen aannemen, zullen zij steeds opnieuw gedurende de dag tot het denkvermogen terugkeren en zich herhalen, zoudra het denkvermogen onbelast is.

Juiste en verkeerde concentratie

De beginneling moet op zijn hoede zijn voor een aantal gevaren, verbonden aan het beoefenen van concentratie, omdat veel enthousiaste studenten in hun wens ver te komen, te hard van stapel lopen en op die wijze een belemmering voor zichzelf zijn in plaats van zichzelf te helpen. Het

lichaam kan te lijden krijgen door onwetendheid en onoplettendheid.

Wanneer men begint het denkvermogen te oefenen in concentratie, komt het lichaam in een toestand van spanning, die onwillekeurig is en niet wordt opgemerkt. Maar we kunnen ons bewust worden van de wijze waarop het lichaam reageert op het denkvermogen in alledaagse dingen: een poging zich iets te herinneren veroorzaakt een rimpel op het voorhoofd, starrende ogen en gefronste wenkbrauwen. Gespannen aandacht gaat vergezeld van starende ogen; en verwachtingen van een gretige, verlangende blik. Inspanningen van het denkvermogen worden gevolgd door inspanningen van het lichaam. De spieren worden stijf en de zenuwen gespannen. Het resultaat hiervan is dat fysieke vermoeidheid spoedig optreedt, samen met uitputting van spieren en zenuwen, en hoofdpijn. Aldus worden mensen ertoe geleid het beoefenen van concentratie op te geven, omdat zij geloven dat deze ziekmakende bijwerkingen onvermijdelijk zijn.

In feite kunnen de ongewenste bijwerkingen vermeden worden door een eenvoudige voorzorgsmaatregel. Beginnelingen moeten de concentratie van tijd tot tijd onderbreken om aandacht te besteden aan de toestand van hun lichaam. Zij moeten zich onmiddellijk ontspannen, als de toestand van hun lichaam geforceerd, gespannen of stijf is. Wanneer dit verscheidene keren gedaan wordt, zal dit verband tussen mentale concentratie en lichamelijke spanning verbroken worden en vanaf dat moment blijft het lichaam ongedwongen en rustig, terwijl het denkvermogen geconcentreerd is. Het lichaam kan het denkvermogen niet behulpzaam zijn, zolang het gespannen is. Het kan alleen maar zichzelf kwetsen. Zoals Patanjali stelt, moet tijdens meditatie de aangenomen lichaamshouding ‘gemakkelijk en aangenaam’ zijn.

Misschien kan een persoonlijke anekdote dit illustreren. Eens toen Annie Besant in training was bij H.P. Blavatsky, verzocht HPB haar haar wil in te spannen.

Zij deed dit met grote intensiteit, met het gevolg dat de bloedvaten van haar hoofd begonnen op te zwellen. 'Mijn lieve', zei HPB op droge toon, 'je kan niet iets willen met je bloedvaten'.

In het begin moet concentratie een korte periode beoefend worden en nooit zover doorgevoerd worden dat de hersenen vermoeid raken. Een paar minuten per keer is genoeg voor het begin en naarmate de oefening verder gaat, kan de tijd langzamerhand verlengd worden. Maar hoe kort de tijd ook is, men moet regelmatig oefenen. Als een dag van oefening gemist wordt, valt het denkvermogen in zijn vorige stadium terug en moet het werk opnieuw aangevangen worden. Standvastige en regelmatige, maar niet te langdurige oefening verzekert de beste resultaten en vermijdt gevaar.

Meditatie

Meditatie is volgens de lering van Patanjali de ononderbroken stroom van denken gericht op het voor meditatie gekozen object, op een probleem dat verhelderd moet worden, of op iets dat we eerder willen inzien in zijn innerlijke essentie dan in zijn uiterlijke vorm.

We zijn niet in staat om goed te mediteren tot we in voldoende mate de beoefening van concentratie meester zijn. Concentratie is geen doel op zichzelf maar een middel tot een doeleinde. Het vormt het denkvermogen tot een werktuig dat, wanneer de eigenaar dit wil, gebruikt kan worden. Wanneer een geconcentreerd denkvermogen standvastig op een voorwerp gericht is, met de intentie door de sluier te breken die de zich openbarende realiteit van de verborgen realiteit scheidt en het leven binnenin bereikt en dit leven verenigt met het leven achter het denkvermogen, dan is meditatie volbracht. Concentratie maakt het denkvermogen één-puntig; in een toestand van meditatie richt het denkvermogen zich enige tijd op elk

voorwerp waarvan innerlijke kennis gewenst wordt.

Evenals we fysiek leven niet kunnen volhouden zonder voedsel, zo kunnen we geen spiritueel leven volhouden zonder meditatie. We moeten ongeveer een half uur per dag besteden aan meditatie, ten einde de buitenwereld buiten te sluiten en een levensstroom op te vangen vanuit de spirituele gebieden. Alleen aan een geconcentreerd en bestendig denkvermogen, dat van de buitenwereld afgesloten is, kan het Goddelijke zichzelf openbaren. Het Ene Goddelijke Zelf verschijnt in het heelal in eindeloze vormen; maar binnen in het menselijke hart vertoont het zich als het ware leven en de ware aard van het hart zelf; het Goddelijke wordt geopenbaard aan dat wat een fragment van Hetzelf is.

Iedereen die besluit een spiritueel leven te leiden moet elke dag enige tijd besteden aan meditatie.

In de stilte vloeien vrede en kracht in de ziel, zodat wie doeltreffend kan mediteren ook doeltreffend kan werken in de wereld.

De grootste kracht in de wereld is praktische mystiek. Geconcentreerde intelligentie die samen gaat met het vermogen zich terug te trekken uit de beroeringen van de wereld, betekent een geweldig toegenomen energie in het werk, dat tot uitdrukking komt in standvastigheid, in zelfbeheersing en in sereniteit. De mens die getraind is in meditatie vermorst geen tijd, verspilt geen energie, mist geen kans. Zulk een mens beheerst gebeurtenissen omdat in hemzelf zich het vermogen bevindt, waarvan de gebeurtenissen slechts de uiterlijke uitdrukking zijn. Door meditatie nemen we deel aan het Goddelijk leven, en delen daardoor in de Goddelijke macht.

Uit: Theosophical Digest,
1e kwartaal 2003
Vertaling: Ton van Beek

Het Meditatiediagram van HPB en het Proces van Spirituele Transformatie

– Roger Price

Eén van de juwelen die H.P. Blavatsky (HPB) ons heeft nagelaten is haar Meditatiediagram (Diagram), dat door E.T. Sturdy, één van de leden van de Innerlijke Groep, is opgeschreven. Bij dit artikel is dit diagram opgenomen. Dit artikel wil een aantal esoterische beginselen waarop het Diagram is gegrondvest onderzoeken en zodoende nagaan wat zijn betekenis is in het proces van spirituele transformatie.

Roger Price is lid van de Engelse Afdeling van de Theosophical Society waar hij actief lid is geweest van de studiegroepen *Geheime Leer* en *Mahatma Brieven*. Ook was hij een van de leiders van de meditatiegroepen. Hij woont nu in België.

Wanneer men zich afvraagt wat spirituele transformatie inhoudt, kan misschien een goede samenvatting verkregen worden uit één van de passages in de ‘Brief van de Maha Chohan’ (*The Mahatma Letters to A.P. Sinnett*, chronologische uitgave, Aanhangel II, blz 478):

Wij allen moeten ons bevrijden van ons eigen Ego, het illusoire schijnbare zelf, om ons ware Zelf in een transcendentaal goddelijk leven te herkennen. Maar als we niet zelfzuchtig willen zijn, moeten we er naar streven anderen die Waarheid te doen inzien, de werkelijkheid te doen beseffen van dat transcendentale Zelf, de Boeddha, de Christus, of God van elke prediker.

Het bovenstaande citaat wijst erop dat ons ware Zelf niet de persoonlijkheid is, die, gezien vanuit spiritueel perspectief, niet meer dan ons schijnbare zelf is, en dat ons ware Zelf zich in een transcendentaal goddelijk leven bevindt. Wezenlijke spirituele transformatie heeft plaats naarmate we in staat zijn ons te ‘bevrijden’ van het

idee dat wij het persoonlijke ego zijn en wij ons werkelijke of ware Zelf (en dat van ieder ander menselijk wezen) in een transcendentiaal goddelijk leven gaan herkennen. Het is een zich ontplooiend proces van het maken van onderscheid tussen wat reëel en immer blijvend is en wat misleidend en voorbijgaand is, en daarvoor is een deïdentificatie nodig met hetgeen illusoir is en een reïdentificatie met de werkelijkheid. Voor dat proces is het noodzakelijk, en tegelijk wordt het ook erdoor gemakkelijker gemaakt, dat inzichten en emoties veranderen en de Eenheid met Alle Leven gaan weerspiegelen. Daarom benadrukt het citaat ook het belang van het overwinnen van zelfzucht (voortkomend uit een besef van afgescheidenheid) door anderen te helpen deze universele waarheid, die in elke godsdienst gevonden kan worden, in te zien. Dit brengt met zich mee, dat voor werkelijke spirituele transformatie niet alleen waarachtige universele perspectieven en waarden, die voortkomen uit een besef van de Eenheid met Alle Leven nodig zijn, maar ook de verplichting om te leven of te werken voor het welzijn van iedereen. Toepassing/ beoefening van het Diagram maakt dat het bewustzijn zich wendt naar wat werkelijk is en geeft inzichten in wat misleidend is en zo wordt het proces van spirituele transformatie bevorderd.

Elke benadering van spirituele transformatie moet praktische betekenis hebben en niet alleen gemakkelijker veranderingen tot stand brengen in inzichten en waarden, maar uiteindelijk in bewustzijn. Daarvoor is het nodig, dat het veranderingen teweegbrengt, die in overeenstemming zijn met de universele waarheid, dat wil zeggen met de werkelijkheid, en het bewustzijn bevrijden van conditionering en misleiding. Wanneer men dit in gedachten houdt, zou men twee bedenkingen tegen het Diagram kunnen aanvoeren. In de eerste plaats zou men kunnen denken dat het Diagram te abstract of te metafysisch is en daarom in de praktijk niet bruikbaar. Wat heeft het proces waarbij je probeert je 'Eenheid voor te stellen door uitbreiding

in Ruimte en Oneindig in Tijd' te maken met het leiden van een spiritueel leven of met spirituele transformatie? Als antwoord hierop kan gezegd worden, dat theosofie een filosofie van spirituele evolutie geeft, en om een waarachtig spiritueel leven te leiden, moeten we ook de transformaties doormaken, zoals deze geschetst worden in de blauwdruk van het pad van evolutie van de mensheid. In *De Geheime Leer* (Anthropogenesis, Stanza 4, sloka 17), vinden we dat één van de doeleinden van de evolutie van de mensheid is een 'denkvermogen (te ontwikkelen) om het heelal te omvatten'. Om werkelijk universeel te zijn moet dit 'omvatten' niet alleen alle Ruimte omspannen (en alles wat zich daarin bevindt), maar moet ook oneindig in Tijd zijn, tenminste binnen de context van de desbetreffende kringloop van evolutie. Dit vermogen om het heelal te kunnen omvatten, dat in potentie aanwezig en inherent aan het denkvermogen is, zal vanzelfsprekend tot stand komen door het proces van evolutie. Er wordt evenwel gesteld dat ons werkelijk Spiritueel Ego, het Hoger Manas, in belangrijke mate reeds universeel is, en niet gebonden is aan ruimte en tijd zoals dit met ons het geval is op het gebied van onze persoonlijkheid. Het Diagram kan ons helpen een beter contact te maken met ons Hoger Manas, omdat het ons lager manas opent voor of richt naar het Hoger Manas. Ten tweede: omdat het Diagram bestaat uit een opeenvolging van stappen, zou men kunnen denken, dat het gewoon een andere methode is, die niet leidt tot een werkelijke transformatie, maar tot een soort subtiele conditionering. Dit is een potentieel gevaar bij alle pogingen om het leven te begrijpen en bij het tot stand brengen of bevorderen van een innerlijke verandering. Hoe dan ook, wanneer zo een poging gebaseerd is op Waarheid of Werkelijkheid door een zuiver weergeven van de Oude Wijsheid, en dus gebaseerd op onze ware of werkelijke wezenaard en we in staat zijn boven een intellectualisering van het proces uit te stijgen naar datgene waarnaar gewezen wordt, dan lijkt het erop, dat

werkelijke transformatie mogelijk is. Het Diagram vraagt ons eveneens ons 'Eenheid' 'voor te stellen' en ons normale bewustzijn te vormen door 'Eeuwigdurende Aanwezigheid in onze voorstelling in alle Ruimte en Tijd'. Zo op het eerste gezicht lijkt het erop, dat dit niet meer dan een denkbeeld is; Shri Krishna Prem en Sri Madhava Ashish verklaren evenwel in *Man, The Measure of All Things*, (blz 86):

Eigenlijk is de verbeeldingskracht hetzelfde als innerlijk weten... De handeling om beelden te vormen is evenzeer een handeling om te weten als elke waarneming van feiten van zintuiglijke aard, maar het is iets dat op een subtieler niveau plaats vindt dan het fysieke... en het feit dat gewone mensen niet in staat zijn een effectief gebruik te maken van dit middel om te weten komt doordat, evenals dit met elk vermogen dat onvoldoende gebruikt of getraind wordt het geval is, hun verbeeldingskracht in een kinderlijke en feitelijk nutteloze staat verkeert.

Dit artikel poogt voorts aan te tonen, dat de grondslag van het Diagram gezien moet worden vanuit het perspectief van het werkelijke of ware Zelf, en niet vanuit dat van de persoonlijkheid, en gericht is op het wezen van het hoger bewustzijn. In de Verzakingen wordt ook op een unieke manier onder de aandacht gebracht dat onze geconditioneerde waarnemingen die vanuit een persoonlijk perspectief gevormd worden, niet werkelijk zijn gezien vanuit het perspectief van ons Ware Zelf. Van belang is dat het ook aangeeft hoe deze barrières overwonnen kunnen worden.

De esoterische grondslag van het Meditatie-Diagram van HPB

De esoterische diepgang van het Diagram kan begrepen worden vanuit de fundamentele esoterische beginselen die de basis ervan vormen. Dit artikel wil hoofdzakelijk de aandacht vestigen op de hoofdgedachten van de vier fundamentele stappen van het proces in het Diagram en houdt zich kort bezig met enkele esoterische beginselen, waarop zij gebaseerd zijn.

Diagram: 'Stelt u zich eerst EENHEID voor door Uitbreiding in Ruimte en Oneindig in Tijd'.

Het belang van Eenheid als de ene fundamentele wet vindt men in *De Geheime Leer* (Cosmogenezis, Stanza 5, toelichting):

De wortel-eenheid van het diepste inwezen van elk samenstellend deel van samengestelde dingen in de natuur - van ster tot mineraal atoom, van de hoogste Dhyân Chohan tot het kleinste infusiediertje, in de volste betekenis van het woord en toegepast op hetzij de geestelijke, verstandelijke of stoffelijke wereld - die eenheid is de ene fundamentele wet in de Occulte Wetenschap.

Dit wordt nog eens benadrukt in R. Bowen Madame Blavatsky over de studie van *De Geheime Leer*. Het belangrijkste esoterische beginsel dat volgens HPB in gedachten moet worden gehouden is:

DE FUNDAMENTELE EENHEID VAN ALLE BESTAAN. Deze eenheid is iets heel anders dan de gebruikelijke opvatting van eenheid - bijvoorbeeld als we spreken van een natie of een leger als een eenheid.... Zo is de leer niet. Zij zegt dat het bestaan één is, niet een verzameling van zaken die met elkaar verbonden zijn. Fundamenteel is er één Zijn.... Het is Al-Zijn... het is duidelijk dat dit fundamentele Ene Bestaan of Absolute Zijn, de Werkelijkheid moet zijn in elke vorm die er is.... Het Atoom, de Mens, de God zijn ieder afzonderlijk zowel als gezamenlijk, in de grond der zaak Absoluut Zijn; dat is hun WERKELIJKE INDIVIDUALITEIT.

Als we ons bewustzijn voor het goddelijke openstellen, dan moet ons bewustzijn zich openstellen voor de gewaarwordingen en gevoelens ten aanzien van de Eenheid van Alle Bestaan die inherent zijn aan zijn zuivere aard. De betekenis van Ruimte, de Eeuwige Moeder en Tijd wordt benadrukt, doordat in de Cosmogenezis van *De Geheime Leer* dit de eerste twee onderwerpen zijn waarmee Stanza 1, in respectievelijk Sloka 1 en 2 zich bezighoudt.

DE EEUWIGE MOEDER [RUIMTE],
GEWIKKELD IN HAAR ALTIJD
ONZICHTBARE GEWADEN, HAD
OPNIEUW ZEVEN EEUWIGHEDEN
GESLUIMERD.

*(Toelichting) De 'Ouder' of 'Moeder'-
Ruimte is de eeuwige, altijd aanwezige Oor-
zaak van alles – de onbegrijpelijke GOD-
HEID.*

De Proloog van *De Geheime Leer* [11]
citeert uit de Occulte Catechismus:

*'Wat is het dat altijd is?' 'Ruimte, de
eeuwige Anupadaka.' 'Wat is het dat altijd
was?' 'De Kiem in de Wortel' 'Wat is het dat
altijd komt en gaat?' 'De Grote Adem.'
'Zijn er dus Drie Eeuwigen?' 'Neen, de drie
zijn één. Wat altijd is, is één; wat altijd was,
is één; wat altijd bestaat en wordt, is ook één:
en dit is Ruimte.'*

Uit de bovenstaande citaten is het duidelij-
k, dat Ruimte van de grootste betekenis is. Niettemin is het niet alleen de objectieve Ruimte die we zien, wanneer we om ons heen kijken of onze blik richten naar de hemel, die bedoeld wordt, maar ook subjectieve Ruimte die ervaren kan worden of waar we doorheen kunnen reizen, binnen ons eigen bewustzijn. Wanneer Tijd aan een beschouwing onderworpen wordt, vinden we in *De Geheime Leer* (Cosmogensis, Stanza 1, Sloka 2):

DE TIJD WAS NIET, WANT HIJ LAG IN
SLAAP IN DE ONEINDIGE SCHOOT
VAN DE DUUR.

(Toelichting) Tijd is alleen maar een illusie, voortgebracht door de opeenvolging van onze bewustzijnstoestanden op onze reis door de eeuwige duur. Hij bestaat niet waar geen bewustzijn is, waarin de illusie teweeg kan worden gebracht ...

Nog eens (Stanza 1, Sloka 6 toelichting):

Wat is de tijd bijvoorbeeld anders dan de opeenvolging in panorama's van onze bewustzijnstoestanden? Met de woorden van een Meester, 'Het irriteert mij deze driehandige woorden – Verleden, Heden en Toekomst – te moeten gebruiken, die arm-

zalige begrippen van de objectieve fasen van het Subjectieve Geheel; zij zijn vrijwel even weinig geschikt voor het doel als een bijl voor fijn houtsnijwerk.'

Het zich voorstellen van 'Eenheid door Uitbreiding in Ruimte en Oneindig in Tijd' richt de aandacht van het bewustzijn naar het Hart zelf van onze ware aard, en verruimt het, en kan ons helpen ons 'Ware Zelf in een transcendentiaal goddelijk leven te herkennen', omdat het gebaseerd is op wat reeds inherent is aan onze ware aard.

Diagram: 'Mediteer dan logisch en systematisch hierover in verband met de bewustzijnstoestanden'.

Dit onderdeel van de meditatie gaat over de toestanden of niveaus van bewustzijn die het heelal vormen of samenstellen. We treffen verwijzingen naar deze bewustzijnstoestanden aan in een aantal boeken over yoga en in geestelijke en theosofische boeken. Bijvoorbeeld in de verklarende woordenlijst bij Fragment I van *De Stem van de Stilte*, aantekeningen 14 en 15:

De drie toestanden van bewustzijn, namelijk Jâgrat, de wakende; Svapna, de droomtoestand; en Sushupti, die van diepe slaap. Deze drie Yogi toestanden, leiden tot de vierde, of – De Turya, die boven de droomloze toestand staande, alle anderen overtreft en een staat van hoog geestelijk bewustzijn is.

In *The Inner Group Teachings van H.P. Blavatsky* (tweede herziene en verbeterde uitgave, blz. 13) staat: '... het was enkel in de toestand van Turya, de hoogste van de zeven treden van Râja-Yoga, dat de Yogi zich een voorstelling van abstracte zaken kan maken'. Verder op blz. 15 'De toestand van Turya wordt bereikt op het 'Vierde Pad'.'

Deze toestanden geven de stadia of fasen van beweging weer tussen de objectieve en subjectieve bewustzijnstoestanden. Deze zijn niet precies de toestanden van waken, dromen of die van diepe slaap, zoals we deze kennen, gezien vanaf het niveau van onze persoonlijkheid, maar

blijken de sleutels te zijn, die toegang geven tot het ontsluiten van het innerlijke mystieke pad, dat leidt tot vereniging met ons Hoger Zelf.

De Verwervingen en Verzakingen- ‘omzettingen door Manas door de opeenstapelingen van ervaring’.

Een helderder begrip van de rol van de Verwervingen en Verzakingen kan verkregen worden door het overdenken van één van de fundamentele evolutie processen: ‘omzettingen door Manas via de opeenstapelingen van ervaring’. In *De Geheime Leer*, deel I [181] wordt vermeld:

Dit lichaam dient als voertuig voor de ‘groei’, om een misleidend woord te gebruiken, en voor de omzetting door middel van Manas – en dank zij de opeenstapeling van ervaringen – van het eindige in het ONEINDIGE, van het voorbijgaande in het Eeuwige en Absolute.

Ons Hoger Manas, het werkelijke Spirituele Ego, verwerft (vandaar het woord Verwervingen) door de ervaring verkregen tijdens zijn incarnaties en wordt getransformeerd volgens de wet van evolutie. Wat het is dat ons werkelijke Spirituele Ego verwerft, wordt in het bovenstaande citaat aangegeven. In het proces van evolutie vindt een omzetting plaats ‘van het eindige in het ONEINDIGE, van het voorbijgaande in het Eeuwige en Absolute’. Dit gebeurt door de ‘opeenstapelingen van ervaringen’, wat resulteert in een toename van het vermogen te onderscheiden tussen het Werkelijke en het onwerkelijke en tussen het blijvende of Eeuwigdurende en het voorbijgaande. Het zou erop kunnen lijken dat de evolutie van ‘een denkvermogen om het heelal te omvatten’ onderdeel uitmaakt van dit proces. Maar dat gaat niet zomaar, de mensheid wordt gekenmerkt door zelfbewustzijn en moet daarom keuzes maken. Eén van de fundamentele keuzes, die we moeten maken is: handelen we omwille van het Geheel of handelen we met een zelfzuchtig motief. Wanneer we handelen met een motief ten bate van het Geheel (dat wil zeggen vanuit gevoelens of

denkbeelden van Eenheid) dan vindt dit proces van transformatie plaats. Het Diagram blijkt bedoeld te zijn om het proces te versnellen, waardoor begrip en onderscheidingsvermogen ontstaan en wellicht uiteindelijk directe waarneming van wat Werkelijk en wat onwerkelijk is, plaatsvindt. Dit kan ook werkelijk plaatsvinden, aangezien het meditatieve proces in het Diagram gebaseerd is op inzichten gezien vanuit het perspectief van het werkelijk Spirituele Ego, dat wil zeggen vanuit de Werkelijkheid. Het is erop gericht ons besef van identiteit niet op de persoonlijkheid te concentreren, maar op het werkelijk Spirituele Ego. In ruimere zin uitgedrukt, de Verwervingen richten de aandacht van het denkvermogen op de Werkelijkheid en ontvouwen inzichten, waaruit handelingen voortvloeien die gebaseerd zijn op waarheid; en de Verzakingen richten de aandacht op het onderscheiden van wat onwerkelijk of misleidend is, waardoor hun invloed verzwakt wordt. Bij nader onderzoek vindt men in *De Geheime Leer* (Cosmogenezis, Stanza 7, Sloka 6):

VANAF DE EERSTGEBORENE [de oorspronkelijke of eerste mens] WORDT DE DRAAD TUSSEN DE STILLE WACHTER EN ZIJN SCHADUW STERKER EN STRALENDER BIJ IEDERE VERANDERING [reïncarnatie]

(Toelichting) De ‘Wachter’ en zijn ‘Schaduw’ – van de laatste zijn er evenveel als er voor de monade reïncarnaties zijn – zijn één. De Wachter, of de goddelijke oervorm, staat op de bovenste sport van de ladder van het zijn; de schaduw op de onderste. Daarbij is de monade van elk levend wezen – tenzij haar morele verdorvenheid de band verbreekt en teugelloos ‘afdwaalt naar het maanpad’ – om de occulte uitdrukking te gebruiken een individuele Dhyān-Chohan, verschillend van anderen, tijdens één manvantara een soort geestelijke individualiteit op zichzelf.

Deze ‘Draad’¹ is het antahkarana, de zuivere straal van Hoger Manas, uitgezonden

den in deze wereld van objectiviteit om zich te verbinden met de persoonlijkheid. Dat gedeelte van de straal dat zijn reinheid behoudt, en niet beïnvloed wordt door kama, vormt het antahkarana. Het is het middel waardoor het werkelijke Spirituele Ego de ervaringen van zijn incarnaties vergaart, maar ook het middel waarmee het probeert het lager zelf, de persoonlijkheid, te beïnvloeden. Door het antahkarana zijn we in staat goed en kwaad te onderscheiden (*The Inner Group Teachings of H.P. Blavatsky*, blz. 70). ‘Het ganse lot van één incarnatie hangt ervan af of antahkarana al dan niet in staat zal zijn het kama-manas te bedwingen. Het belang van deze sturende en corrigerende rol wordt eveneens benadrukt in *De Stem van de Stilte*, verzen 164-166:

*Beteugel met uw Goddelijke uw lagere zelf.
Beteugel met het Eeuwige het Goddelijke.
Ja, groot is hij, die de verdelger is van begeerte.*

Het is heel moeilijk en misschien niet raadzaam om al te scherpe scheidingslijnen tussen de verschillende lagen van onze hogere aard te maken. Desondanks kan een beperkte evaluatie van de stijgende ladder van ons Zijn, te beginnen bij het spirituele via het Goddelijke naar het Eeuwige, behulpzaam zijn. Blijkbaar is het Goddelijke het werkelijke Spirituele Ego, Hoger Manas nauw verenigd met Buddhi, het voertuig van Atma, en het Eeuwige is het Hoger Zelf, het Atma, de onscheidbare straal van het Universele en ENE ZELF.

In het Diagram worden de Verwervingen en de Verzakingen voorafgegaan door ‘Dan dient de normale bewustzijnstoestand gevormd te worden door’. Dit wijst erop dat de rol van de Verwervingen en de Verzakingen erop gericht is de invloed van het werkelijke Spirituele Ego over het lager zelf door middel van het *antahkarana* te versterken. Dit gebeurt niet alleen tijdens ‘het zitten voor meditatie’ maar moet eveneens gedaan worden in het dagelijkse leven.

Diagram: Verwervingen – ‘Ik ben alle Ruimte en Tijd. Verder dan dit... (kan men niet zo spreken).’

Het wezen van ons ware Spirituele Ego is van alle Ruimte en Tijd. Door over deze verwerving te mediteren richt het bewustzijn zich op het ware Spirituele Ego en stelt zich hiervoor open. Het is een positieve benadering om zich alleen maar te identificeren met de Werkelijkheid, het Oneindige en het Eeuwige, dat het denkvermogen zich alleen maar kan voorstellen in uitdrukkingen als ‘Ik ben alle Ruimte en Tijd. Verder dan dit ... (kan men niet zo spreken).’

De eerste sub-verwerving vermeldt, dat de normale bewustzijnstoestand gevormd moet worden door ‘Voortdurende Aanwezigheid in de verbeelding in alle Ruimte en Tijd.’ Dit laatste en de zinsnede ‘Ik ben alle Ruimte en Tijd. Verder dan dit ... (kan men niet zo spreken)’ wijzen naar een toestand van weten of een gewaarzijn dat overeen komt met het ‘herkennen van het Ware Zelf, in een transcendentaal goddelijk leven’ zoals door de Mahâ Chohan gesteld wordt. Krishnamurti schreef op p.143 *Krishnamurti’s Notebook*: “*De Meditatie trok zich voor het andere terug; het was verbijsterend zuiver. Deze zuiverheid liet geen resten achter; het andere was er, dat is alles en niets bestond. Omdat niets bestond, was het. Het was de zuiverheid van al het wezenlijke. Deze vrede is een wijde, grenzeloze ruimte van onmetelijke leegte.*” Op blz. 160: “*Dit nieuwe, deze diepte, zette uit, explodeerde, verwijderde zich, en ontvouwde zich in de eigen explosies, maar was buiten tijd en aan tijd en ruimte ontstegen.*” In *Licht op het Pad* wordt in regel 4 vermeld: “*Leef noch in het heden noch in de toekomst, maar in het Eeuwige.*”

De overige sub-Verwervingen proberen ook inzichten en gevoelens tot stand te brengen, waaruit gedrag voortvloeit, dat overeenstemt met een levensopvatting, gezien vanuit het perspectief van de transcendentale Eenheid van Alle Leven. Kortom, zij vestigen de aandacht op de essentie van Eenheid en bijgevolg op de diepste innerlijke gelijkheid van de gehele mens-

heid en het inzicht dat incarnatie of 'belichaming' begrenzing voortbrengt in alle levende wezens en daarom dient elke kritische opmerking zonder lof of blaam te zijn. Uit deze inzichten ontstaan welwillendheid, sympathie, rechtvaardigheid enz. en het gedrag dat hieruit voortkomt, maakt deel uit van het beoefenen van de transcendente deugden of Pâramitâ's.

Diagram: Verzakingen- 'Ik ben zonder eigenschappen'

Ons ik-bewustzijn op het persoonlijke gebied bestaat uit een complexe bundeling van 'eigenschappen' die gevormd worden door onze lagere natuur en onze ervaringen op aarde, waaruit onze conditioneringen voortvloeien. Uit het schematisch overzicht van de Hiërarchie van Emanaties vermeld in *The Inner Group Teachings of H.P. Blavatsky*, blz. 90, kunnen we zien, dat de eigenschappen emanaties van de persoonlijkheid, het illusoire zelf zijn, en niet van het werkelijk Spirituele Ego, dat in het schema voorgesteld wordt door de Kumâra's. In de brief van de Mahâ Chohan staat 'ons te bevrijden van ons eigen Ego, het illusoire, schijnbare zelf' en de Verzakingen wijzen erop, dat ons ware Zelf in werkelijkheid zonder deze eigenschappen is en, aangezien we ons ermee identificeren, in 'slavernij, onwetendheid en strijd' verkeert. Vanuit het oogpunt van het werkelijke Spirituele Ego, waarvan het ware leven opreikt tot en deel uitmaakt van een transcendentaal goddelijk leven in Alle Ruimte en Tijd, zijn de eigenschappen niet werkelijk en bestaan niet op het niveau van het werkelijk Spirituele Ego.

In het Diagram, worden de verzakingen voorafgegaan door: 'Voortdurend weigeren te denken aan de werkelijkheid van' de lijst van eigenschappen. Dit schijnt overeen te komen met wat de Mahâ Chohan zegt over 'ons bevrijden van ons eigen Ego, het illusoire, schijnbare zelf', en eveneens met Krishnamurti's 'sterven aan het gekende' (Dying to the Known). De eigenschappen geven weer wat gekend en werkelijk is vanuit de persoonlijkheid gezien, maar zij zijn volgens het Diagram voor ons ware Spirituele

Ego niet werkelijk. Om het werkelijk Spirituele Ego te bevrijden moeten we sterven aan wat in de regel bekend staat als 'het gekende', oftewel de eigenschappen. Het mediteren over de verzakingen heeft niet alleen een deïdentificatie van het ik-bewustzijn met deze 'eigenschappen' als resultaat, maar ook een positief gewaarzijn, dat 'ik ben zonder eigenschappen'. Het brengt een voortdurend gewaarzijn voort, dat de eigenschappen niet deel uitmaken van het Ware Zelf. Het beoefenen van de verzakingen kan een sleutelrol spelen in het beteugelen van het lager zelf door het *antahkarana*, dat aspect van manas dat nog steeds zijn reinheid heeft behouden, onbezoedeld door kâma, en dat luistert naar en reageert op het werkelijk Spirituele Ego. Alhoewel de Verwervingen en de Verzakingen beoefend worden tijdens 'het zitten' voor meditatie, moeten zij ook in het leven van alle dag toegepast worden. Het leven zelf is de grote leraar en de problemen die het leven brengt kunnen, ofschoon zij de oorzaak van lijden kunnen zijn, ook het middel worden voor het verkrijgen van inzicht en zodoende voor spirituele transformatie. Het Diagram voorziet in een middel temidden van de uitdagingen van het dagelijkse leven, om spirituele inzichten en niet gehecht zijn, te ontvouwen en in stand te houden.

Conclusie

Het meditatiediagram van HPB is gebaseerd op een aantal van de meest fundamentele esoterische beginselen omtrent het inwezen van de Godheid en het Bestaan. De weg wordt gewezen naar hetgeen in de aard van ons wezen werkelijk, blijvend en transcendentaal is en naar wat misleidend en voorbijgaand is. Deze unieke benadering is een weg of proces van spirituele transformatie die voorziet in wegwijzers naar inzichten, gezien vanuit het gezichtspunt van de transcendente Eenheid van alle leven. Het bereik en de diepzinnigheid is zodanig, dat het niet alleen het mystieke pad van yoga van innerlijke vereniging met het Hoger Zelf door de eerste twee treden omvat, maar

bovendien in de Verwervingen en de Verzakingen de grondslag legt voor het toepassen van de Pâramitâ's temidden van ons dagelijks leven.

Noten

1. Normaliter wordt het woord 'Draad' gebruikt in de betekenis van de 'Draadziel', het Sutratma. In het aangehaalde citaat kan het

ook gebruikt worden om het Antahkarana aan te duiden, dat HPB beschrijft als het 'pad dat ligt tussen de goddelijke en de menselijke ego's' en dat nooit verbroken kan worden, zolang er nog een spirituele daad verricht kan worden, die als 'verbindingsdraad' kan dienen (*CW*, deel XII, blz. 633-634)

Uit: *The Theosophist*, mei 2003
Vertaling: Ton van Beek

Lied van de Yoruba (Nigeria)

De zon schijnt en zendt zijn brandende stralen op ons neer,
De maan rijst in haar pracht,
De regen zal komen en de zon zal weer schijnen
En over dit alles glijden God's ogen.
Niets is voor hem verborgen.
Of je nu thuis bent, of op het water,
Of je nu rust in de schaduw van een boom in de open lucht,
Hier is je Meester.

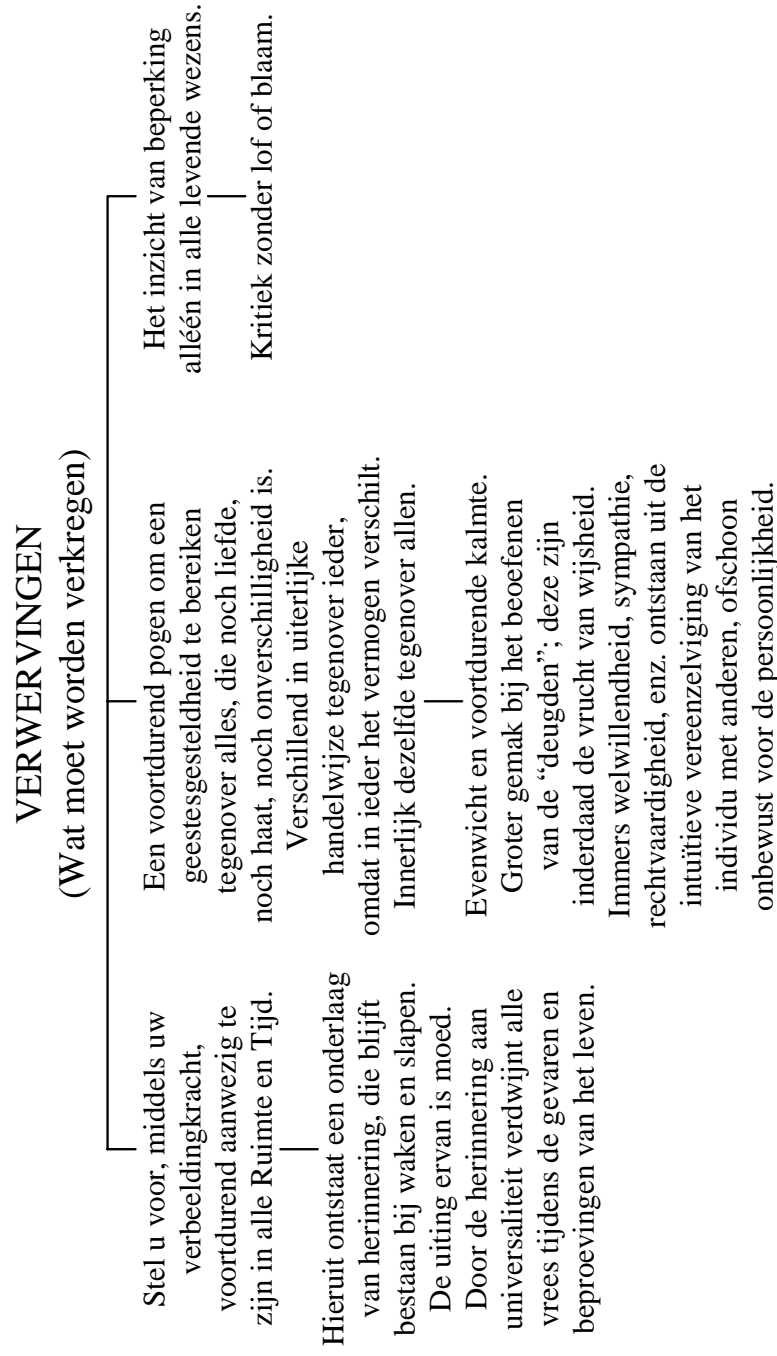
Dacht je dat jij, omdat je machtiger bent dan een arme wees,
Je zinnen op zijn rijkdom kon zetten en hem kon bedriegen
En ondertussen tegen jezelf kon zeggen:
'Ik kan niet worden gezien?'
Herinner je dan maar,
dat je altijd in de aanwezigheid van God bent.

Niet vandaag, niet vandaag, niet vandaag!
Maar eens zal hij jou je welverdiende loon geven,
Omdat je in je hart dacht
Dat je alleen maar een slaaf, een wees hebt bedrogen.

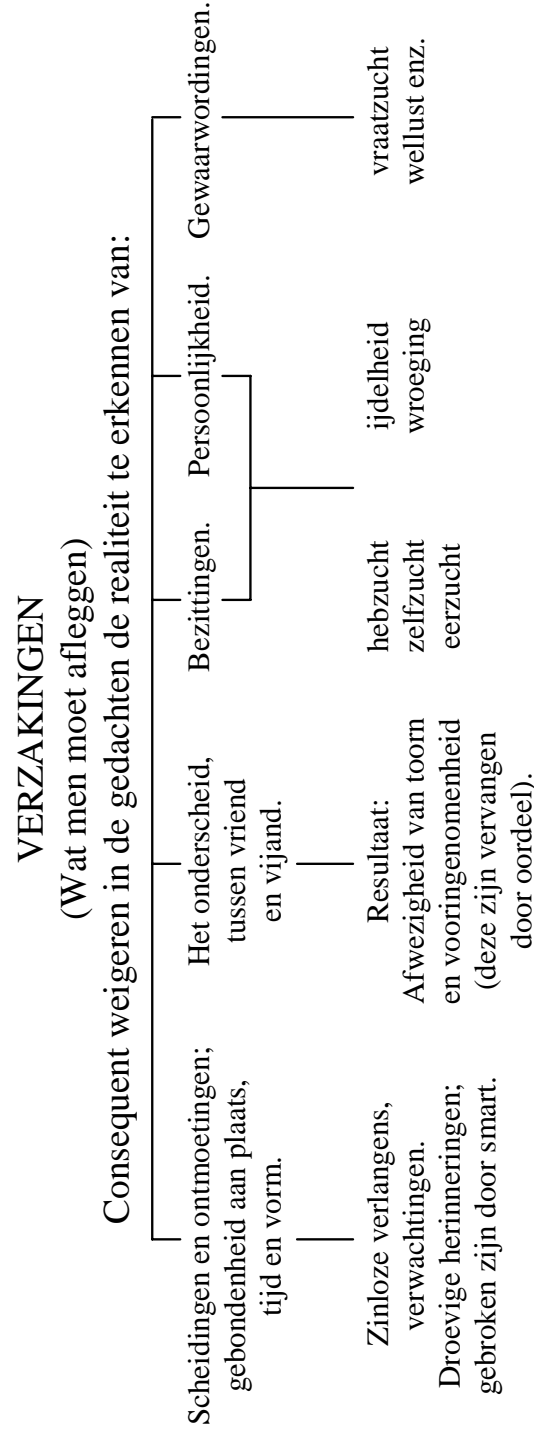
Uit: *The Theosophist*, augustus 2003
Vert: EKB

Meditatie - Diagram

Gedicteerd door H.P. Blavatsky aan E.T. Sturdy, in Londen, 1887/1888.
 Stel U eerst EENHEID voor door uitbreiding in Ruimte en Oneindig in Tijd.
 (Hetzij met of zonder U te vereenzelvigen.)
 Mediteer dan logisch en systematisch hierover in verband met de bewustzijnstoestanden.
 Dan dient de normale bewustzijnstoestand gevormd te worden door:

NOOT: Verwerving wordt volmaakt in de idee: “Ik ben alle Ruimte en Tijd”.
Verder dat dit ... (kan men niet zo spreken).

NOOT: Deze verzakingen worden veroorzaakt doordat men voortdurend zonder zich te bedriegen* zich voorstelt “ik ben zonder ...”; de erkenning, dat zij de oorzaak van gebondenheid, onwetendheid en strijd zijn.

”Verzaking” wordt vervolmaakt door de meditatie: “ik ben zonder attributen”.

*) Er is geen kans op zelfbedrog, wanneer de persoonlijkheid geheel vergeten wordt.

ALGEMENE OPMERKING: Al de hartstochten en deugden zijn nauw aan elkaar verbonden. Het diagram geeft slechts algemene aanwijzingen.

Geen ander pad te gaan

– Radha Burnier

Het lidmaatschap van de Theosophical Society (T.S.) wordt pas dan belangrijk als men de moed heeft om anders te leven, niet in overeenstemming met algemeen aanvaarde normen en waarden, omdat veel van die normen en waarden immoreel of onethisch zijn. Het was in India een algemeen aanvaarde norm om neer te kijken op mensen uit een lagere kaste. Ook in andere landen worden mensen beoordeeld op grond van afkomst, rijkdom, enzovoort. Maar een lid van de T.S. moet ophouden te denken in termen van natie, kaste, ras, sociale positie of rijkdom en ieder mens beschouwen als een menselijk wezen.

Kan een lid van de T.S. iedere vorm van denken in termen van waarde, gebaseerd op uiterlijke omstandigheden, loslaten? Uiterlijke omstandigheden zijn toevallig. We zijn niet geboren in India, China, Rusland of Amerika vanwege een bijzondere verdienste. Kunnen we dus elk denken in termen van Indiaas, of iets anders zijn, loslaten en universeel, internationaal zijn? Kunnen we ideeën over kleur en sociale omstandigheden loslaten?

Het denken van dat alles vrij maken is wat we echt *samnyasa* noemen. Als iemand een *samnyasi* wordt, dan geeft hij symbolisch zijn oorspronkelijke naam op en het hele idee van zichzelf een etiket op te plakken; hij heeft geen familie, geen positie, kaste of thuis meer. Voor hem moet de hele wereld een thuis zijn, de hele mensheid zijn familie en de gehele aarde zijn erfenis. Zo moet een lid van onze T.S. een breed universeel denkvermogen hebben. Om dat te bereiken moet hij zijn kleinzielige gevoel van bezit met betrekking tot zijn natie, zijn familie, zijn speciale vrienden, de mensen die hij wel of niet mag, loslaten. Theosoof zijn is dus een grote onderneming waartoe men zich verbindt.

De meeste mensen beoordelen, zoals we zeiden, anderen naar uiterlijke omstandigheden, zij maken een buiging voor de rijken en machtigen en behandelen degenen die niet belangrijk zijn met minachting. In sommige landen worden bedien-

Dit artikel is in dit nummer van Theosofia geplaatst i.v.m. de ledendag over globalisering op 12-11-2005 en komt ook als top-artikel op de website www.theosofie.nl

den met weinig respect behandeld. Vrouwen zijn ondergeschikten en worden gedwongen te gehoorzamen. Zulk een houding zou al verdwenen moeten zijn bij iemand die lid wordt van de T.S. Maar wanneer men eenmaal lid is, dan moet er een meer definitieve verandering plaats vinden.

Een spiritueel mens oordeelt niet. De *Bhagavad Gita* zegt dat *samatva* yoga is. *Samatva* betekent dat je iedereen met dezelfde ogen beziet. Zoals we al zeiden is er geen bijzondere verdienste verbonden met iemands geboorte of kleur; evenmin is er een bijzondere verdienste verbonden met iemands innerlijke kenmerken. Ik kan een persoon zijn met het vermogen om dit of dat te doen, terwijl iemand anders misschien niet zo kundig is. Dus zou ik me kunnen inbeelden dat ik beter ben. Geleerde mensen kunnen nog wel eens verstrooid zijn en blunderen in het dagelijks leven, maar is een praktisch ingesteld mens daarom beter dan zij? Hij is misschien wel veel minder wijs. Zo ook kan een mens naar iemand anders kijken en zeggen:

“Wat voor soort mens is dit? Hij is trots en dwaas, hij zou anders moeten zijn.” Als hij zo denkt, is hij zich niet bewust van zijn eigen tekortkomingen - zijn eigen domheid, of onverschilligheid tegenover anderen, of zijn eigen saaiheid. Is zijn eigen domheid of onverschilligheid minder erg dan de trots van die ander? Dat hoeft niet zo te zijn; maar toch maken we allemaal dit soort onderscheid en vellen we oordelen over anderen. Ik zie misschien mijn eigen domheid niet, maar zelfs als ik dat wel zou doen, dan denk ik nog dat ik niet zo slecht ben als sommige andere mensen en dat die ander veel slechter is vanwege zijn trots. Als ik jaloers ben denk ik misschien dat ik een goede reden heb om jaloers te zijn, maar die ander heeft geen reden om trots te zijn en zou dat dus niet moeten zijn.

Op de beoordelingsschaal die ieder mens hanteert, staat hijzelf aan de top. J. Krishnamurti zegt dat we moeten leren om niet te vergelijken. Door vergelijking ontstaat het denkbeeld van ongelijkheid. “Hij heeft

meer dan ik, waarom heb ik niet meer? Hij is deugdzaam en ik niet, dus ben ik ellendig; hij is verwaand maar ik niet, dus ben ik veel beter.” Dit is een algemeen voorkomende kwaal waaraan alle mensen lijden. Maar een echte theosoof oordeelt niet. De bijbelse tekst “oordeelt niet opdat gij zelf niet geoordeeld worde!” zegt hetzelfde als de *Bhagavad Gita*, waarin verklaard wordt dat yoga betekent iedereen op gelijke wijze te beschouwen.

Het fundamentele principe van theosofie is broederschap en dat impliceert dat we de onsterfelijke natuur leren herkennen in ieder mens en ons realiseren dat die belangrijker is dan de uiterlijke verschijning.

In iedereen is een goddelijk zaadje aanwezig, maar de mens die denkt dat dat zaadje in hem méér ontkiemd en tot bloei gekomen is, leeft met een illusie. Juist het gevoel beter te zijn dan een ander toont aan dat dat goddelijk zaadje nog niet ontkiemd is. Er wordt wel gezegd dat de meest wijze mens de meest nederige mens is. Iemand die denkt dat hij iets beter weet is juist onwetend; diegene die zich boven een ander verheven voelt is juist niet verheven boven die ander. Maar hij die in anderen het goddelijke element, de mogelijkheden tot ontplooiing, ziet, is een ware theosoof .

Om ware theosofen te zijn, moeten we intelligent leven, objectief naar onszelf kijken, kijken hoe onze gedachten werken en op welke manier deze in strijd zijn met het fundamentele principe van theosofie . Dat principe is broederschap en impliceert dat we de onsterfelijke natuur leren herkennen in ieder mens en ons realiseren dat die belangrijker is dan de uiterlijke verschijning.

We willen niet altijd zien wat er zich werkelijk voor ons bevindt. Maar het is van het grootste belang om te zien wat er echt is, niet wat anderen ons vertellen, niet wat er

oppervlakkig gezien zichtbaar is. In de *Veda's* wordt benadrukt dat, welke vorm de klei ook aanneemt, het altijd klei blijft. Door het kleigehalte van iets te kennen, kennen we het beter dan wanneer we enkel en alleen naar de buitenkant ervan zouden kijken. Als we niet de onsterfelijke natuur in anderen kunnen zien, dan is dat een bewijs van onze eigen blindheid en ons eigen gebrek aan ontwikkeling. Alleen diegene die iedereen met gelijke ogen beschouwt groeit naar spiritualiteit toe.

Er bestaan organisaties die werken met geheime tekens en woorden, zodat leden elkaar herkennen. Maar dit is slechts iets symbolisch. Het geheim der geheimen zit diep in ieder mens besloten, is ingebed in iedere vorm van leven en materie, en kennis daarover ontsluit de waarheid dat er niets materieels of anorganisch bestaat. Naarmate men meer naar het binnenste van iets of iemand kijkt, des te duidelijker wordt het dat datgene wat anorganisch of onbezielde lijkt te zijn, vervuld is van die levenskracht, goddelijke inspiratie en schoonheid waarmee het heelal volledig doordrenkt is. Het is onze eigen versuftheid die ons verhindert om dat te zien.

Wat wij als materie zien hangt volledig van onszelf af. Voor de meeste mensen is steen "materie", maar in de ogen van de spirituele mens is het dat niet. In het oude India leerde men dat alles *Shiva* is. *Shiva* betekent die eeuwige weldadige kracht waaruit en waarin alle dingen zijn, waarin "we leven en bewegen en ons bestaan hebben". Er bestaat niets anders dan *Shiva*. Dit is de waarheid. Maar we zien geen *Shiva* in steen en rotsen en dus vernietigen we de aarde. Er zijn velen die geen god-

delijke vonk zien in dieren. Derhalve behandelen zij hen als "materie" door ze van hun huid te ontdoen, dingen in ze te stoppen, duivelse experimenten met ze uit te voeren, teneinde uit te vinden hoeveel pijn dieren kunnen verdragen. Waarom doen mensen dat? Dat komt omdat het in hun ogen geen levende schepsels zijn zoals zichzelf, maar slechts "materie". Dus zien zij, wanneer zij naar een kalfje kijken in de wei geen kalf maar "jong vlees". En dan heb je nog anderen die mensen hebben behandeld alsof zij dieren waren. In concentratiekampen hebben ze vivisectie gepleegd op mannen en vrouwen en hebben ze hun medemensen aangeduid als "stukken hout".

Hoe iedereen denkt over de materie is dus afhankelijk van hoe wakker of afgestompt iemand in spiritueel opzicht is. Mevrouw Blavatsky verkondigde een fundamentele waarheid toen ze zei dat er geen materie bestaat, dat er alleen maar bewustzijn bestaat. Dat bewustzijn is goddelijk, luisterrijk, stralend.

Dus het geheim der geheimen dat ontdekt moet worden is onze eigen verborgen aard. Als die gekend wordt, zal men een "nieuwe naam" horen klinken door de schepping. Want alles heeft een waarachtige naam waarin het unieke, goddelijke en onsterfelijke "wezen" tot uitdrukking komt. Het geheim waarnaar de Theosoof op zoek is, is die naam te kunnen horen en die goddelijkheid te kunnen zien. De *Upnishaden* leren ons: "Er is geen ander pad te gaan".

Uit: *No Other Path to go*, hoofdstuk 4
Vertaling: Louis Geertman

Johan van Manen - over het boeiende leven van een theosoof

Het Rijksmuseum van Volkenkunde in Leiden is in het bezit van de 'Van Manen collectie', die deel uitmaakt van de Tibetaanse Collectie. Zij omvat ongeveer driehonderd vijftig voorwerpen waaronder Tibetaanse boeddhistische boekenrollen en volkenkundige oudheden uit de Himalaya. Het geheel werd door de Staat der Nederlanden aangekocht in 1948 en aan het museum in bewaring gegeven. Maar wie was Johan van Manen en hoe kwam hij aan deze belangrijke collectie?

Johan van Manen werd geboren in Nijmegen op 16 april 1877, als vijfde kind van de in Delft afgestudeerde ambtenaar R.O. van Manen en Maria van Tricht, zijn vrouw. Het huwelijk was gemengd, R.O. van Manen was protestant en zijn vrouw katholiek. In die tijd was dat zeer vooruitstrevend. Johan doorliep de lagere school en de HBS, maar in 1891 werd hij verwijderd van de HBS, omdat hij totaal niet geïnteresseerd was in de materie die daar gedoceerd werd. Hij was wel bezig met postzegels, met de Chinese filosofie en met de Koran. Aan het einde van 1894 werkte hij bij het dagblad *De Telegraaf*, eerst als klerk en daarna als journalist. Ook dat gaf hij op om Grieks, Latijn en natuurkunde te gaan studeren. Hij werkte als corrector bij de firma Enschedé in Haarlem, een bekende uitgeverij, en catalogiseerde een particuliere bibliotheek, een ervaring die hem later goed van pas zou komen. Hij schreef een artikel toen hij achttien jaar was, getiteld: *In den vergulde Notenkraker*, waarin hij de mogelijkheid van een betere wereld besprak, zijn geloof in en zijn hoop op de uiteindelijke volmaaktheid van de mensheid. In 1896 kwam hij in aanraking met de Theosofische Vereniging, die een grote invloed op zijn leven zou krijgen.

Hij werd enthousiast voor de theosofische leringen en organiseerde bijeenkomsten in Haarlem. Dat resulteerde in het oprichten van een loge op 19 februari 1896. De leden van

de Loge lazen samen het boek *Esoterisch Boeddhisme* van A.P. Sinnett en zij bestudeerden de *Bhagavad Gita*. Omdat de theosofische activiteiten in Nederland in die tijd sterk groeiden werd Annie Besant overgehaald om Amsterdam te bezoeken op 7 september 1896. Zij gaf een lezing over "Yoga voor de man van de wereld". Twee weken later kwam ook H.S. Olcott, de internationale voorzitter van de Theosophical Society, aan in Nederland. Hij sprak over: "Het verleden en de toekomst van de Theosophical Society", omdat de Vereniging in 1896 eenentwintig jaar bestond. Een jaar later, op 14 mei 1897, maakte Olcott de "Nederlandsche Theosofische Vereniging" officieel een afdeling van de Theosophical Society Adyar. Op dat moment waren de voor een afdeling vereiste zeven loges in Nederland: Amsterdam, Buurmalsen, Haarlem, Den Helder, Rotterdam, den Haag en Vlaardingen. In het archief van *Theosofia*, in de delen V en VI (1897 – 1903) kunnen we lezen dat Johan van Manen ongeveer dertig lezingen hield in verschillende loges in Nederland. Naast theosofische onderwerpen besprak hij "H.P. Blavatsky en Tibet", Confucius en Tibetaanse mythen. Tijdens een van zijn lezingen had hij een mystieke ervaring die hij later beschrijft in *The Theosophist* (vol. XXXIV part II. 1913 pp 562-563)

"Op een winteravond gaf ik een lezing in een nogal grote hal in Rotterdam. Het vroom dat het

kraakte en ik had een behoorlijke kou gevat. Midden in de lezing voelde ik plotseling dat de atmosfeer veranderde. Een gevoel van lichtheid en kracht kwam over me, mijn hele gewaarwording veranderde. Ik was me er van bewust dat ik omgeven werd door een schitterende (niet fysieke) rijke gouden kleur. De verandering in de atmosfeer was zo compleet en totaal dat het leek alsof de lucht eerst van modder en drab was geweest in vergelijking met de verfijndheid en zuiverheid van de lucht die ik nu inademde. En ik had de ervaring dat ik, in plaats van helemaal op te gaan in mijn onderwerp, naar mijzelf luisterde vanuit een hoek van mijn bewustzijn. Het leek net alsof mijn stem ook veranderd was. Er zat een eigenaardige metalen klank in die ik erg prettig vond. Het duurde een paar zinnen, ik denk een paar minuten, vijf of tien op zijn hoogst, als het al zo lang was en toen kwam de oude sfeer terug. Het contrast tussen het ervaren van de atmosfeer van voor en gedurende de ervaring heeft een diepe indruk op me gemaakt."

Annie Besant kwam weer naar Nederland in 1898 en Johan van Manen werkte met haar samen. Hij werd zo door het werk gegrepen dat hij verhuisde naar Amsterdam en op het hoofdkantoor ging werken bij de "Theosofische Uitgeversmaatschappij". Hij vertaalde onder andere *Reïncarnatie* van Annie Besant en verzorgde een Nederlandse uitgave van de *Tao Te Ching*. In die tijd richtte een andere

oriëntalist, de theosoof J.W. Boissevain, een theosofisch studentencentrum op in Amsterdam, met als richtlijn: het propageren van de eenheid van alles dat bestaat en van de wedergeboorte van de ziel. (*Propria Cures* vol.IX 1899).

Toen Johan van Manen 25 jaar oud was, werd hij gekozen als vertegenwoordiger van Nederland voor de twaalfde conventie van de Europese afdeling van de Theosophical Society in Londen op 5 en 6 juli 1902. Tijdens de vergadering stelde hij aan de Europese afdeling voor om jaarlijks een Europees Congres te houden in een van de Europese hoofdsteden. Het gevolg daarvan was de oprichting van de Federatie van Europese afdelingen die het eerste congres zou gaan organiseren. De eerste vergadering over het congres vond plaats op 3 juli 1903 en werd voorgezeten door kolonel Olcott. Het doel was het creëren van een band tussen de leden van de Europese afdelingen en het versterken van de internationale bewustwording. Olcott stelde Johan van Manen aan als redacteur van het jaarlijkse rapport van de Federatie en als correspondent. Men besloot toen om het eerste Europese congres te houden in Amsterdam in 1904.

In 1903 was Johan van Manen ook de secretaris van Don Xifrè, een Spaanse aristocraat en theosoof. In die hoedanigheid bezocht hij Parijs, Londen, het zuiden van Frank-

rijk, Algerije en Tunis. Er is niet veel bekend over die periode. Op 29 augustus 1903 verliet Johan van Manen Amsterdam op weg naar het toenmalige Nederlands Indië, waar in 1901 de eerste theosofische loge was opgericht in Semarang op Java.

De initiatiefnemer van die loge, P.A. van Asperen van de Velde was ook de redacteur van het *'Theosophisch Maandblad van Nederlandsch-Indië'* en de oprichter van een bibliotheek in 1902. Er kwamen loges in Soerabaja en Buitenzorg. In Jogjakarta werd de eerste Javaanse loge opgericht met het Javaans als spreektaal. Toen Johan van Manen op 3 oktober 1903 in Batavia aankwam ging hij via Buitenzorg naar Semarang. Van daaruit bezocht hij de andere loges. Een lezing die hij hield in het vorstendom Jogjakarta werd door prins Norodiredjo simultaan vertaald in het Javaans. Johan van Manen was er van overtuigd dat de Javaanse spirituele traditie in wezen theosofisch was, ofschoon overwoerd door andere tradities. Na zes maanden keerde Van Manen terug naar Europa en vestigde zich in Engeland om het congres van de Europese Federatie voor te bereiden. Dat congres vond plaats in het Concertgebouw in Amsterdam van 19 tot 21 juni 1904. Het hoogtepunt waren de lezingen van Annie Besant over 'Occultisme en occulte training' en over 'De nieuwe psychologie'. Johan van Manen vertaalde beide lezingen simultaan. Er

W i e w a s . . .

kwamen zeshonderd bezoekers bij de eerste lezing en bij de tweede lezing zelfs vijftienhonderd. Het tweede Europese congres vond plaats van 6 tot 10 juli 1905 in Londen.

Johan van Manen zat toen het comité voor dat zich bezig hield met het Lotuswerk, het theosofische werk voor kinderen, waar de Lotusklasjes uit voortkwamen. In 1906, tijdens het derde Europese congres in Parijs op 3, 4 en 5 juli 1906, moest Van Manen zich om gezondheidsredenen terugtrekken. Rudolf Steiner, de latere oprichter van de Anthroposofische Vereniging, toen nog theosoof en voorzitter van de Duitse afdeling, stelde voor om Johan van Manen verlof te geven zodat hij zou kunnen herstellen, wat werd aangenomen.

Johan van Manen werd beter en hij werd benoemd als secretaris van Charles W. Leadbeater, die toen tijdelijk in Engeland woonde omdat hij het internationale hoofdkantoor in Adyar had moeten verlaten na moeilijkheden met het internationale bestuur. Na de dood van kolonel Olcott vroeg Annie Besant in 1908 aan Leadbeater om terug te komen naar Adyar. Annie Besant en Leadbeater werkten in die tijd samen aan het boek: *Occult Chemistry, Clairvoyant Observations on the Chemical Elements*. In gezelschap van zijn secretaris Johan van Manen ging Leadbeater weer naar India, waar zij aankwamen op 10 februari 1909. Van 1909 tot

1916 was Johan van Manen thuis in Adyar.

In het begin van zijn verblijf in Adyar hield Van Manen zich bezig met *The Adyar Bulletin*, toen een blad voor de landen waar geen theosofische afdelingen bestonden. Hij recenseerde boeken en hield zich bezig met het vertalen en samenvatten van artikelen uit de theosofische bladen van de diverse landen waar wel afdelingen waren. Ook publiceerde hij in *The Theosophist*. Leadbeater zette zijn occulte onderzoeken voort in de 'Octagon Bungalow' naast de voornaamste gebouwen van het internationale hoofdkantoor. Daar verbleef ook de bekende theosofische werker en schrijver Ernest E. Wood. Tijdens een gezamenlijke zwempartij van Wood, Van Manen en Leadbeater in de Golf van Bengalen sprak Leadbeater voor het eerst over de bijzondere aura van Krishnamurti. Johan van Manen werd later betrokken bij de opleiding van Krishnamurti en gaf hem Engelse les.

In juli 1910 kreeg Van Manen de leiding over de westerse afdeling van de Adyar Library, de door Olcott opgerichte bibliotheek van Adyar. De bibliothecaris was toen dr. F.O. Schröder. Uit die tijd stamt ook de interesse die Johan van Manen kreeg voor Aziatische kunst en archeologie. De Adyar Library bestond toen 25 jaar en Van Manen wilde de Tibetaanse versie van de Boeddhistische Canon in handen krijgen die bestaat uit de Kandjur (100

delen) en de Tandjur (225 delen). Men vreesde voor het verloren gaan van die zeer waardevolle geschriften, als zij niet goed bewaard zouden worden in het tropische klimaat. Zij bevatten niet alleen Tibetaanse boeddhistische teksten maar ook woord voor woord vertalingen in het Sanskriet en de Stanzas van Dzyan waarop *De Geheime Leer* van H.P. Blavatsky is gebaseerd. In 1912 kon Johan van Manen vermelden dat de beide teksten waren aangekocht voor 4200 roepies. De Adyar Library is wereldberoemd om haar buitengewone collectie van oudheidkundige geschriften.

Ook in Adyar gaf Van Manen lezingen die getuigen van het algemene optimisme over de bewustwording van eenheid, dat er heerste in de Theosofische Vereniging voor de eerste wereldoorlog. Zo zei hij:

“Zoals ik het zie hebben de vergelijkende studie van de religies, de groeiende communicatieve mogelijkheden op fysiek en mentaal gebied en de algemene vooruitgang niet alleen de uiterlijke wereld verenigd, maar zij hebben ook de gebieden van het menselijk denken bij elkaar gebracht. Meer dan ooit ziet de mensheid de onderlinge verwantschap. Overal op de wereld worden de heilige boeken door drongen van dezelfde mooie inzichten; zij bevatten dezelfde leringen van onschendbaarheid, discipline, menselijkheid, sympathie en zuiverheid. Als we deze idealen nauwlettend zouden volgen, zou de aarde een

waar paradijs zijn. We moeten de essentie onderzoeken en niet de uiterlijke vorm. De uiterlijke vorm is wel een onderdeel voor het juiste begrip van het innerlijke spirituele, maar het is slechts een middel en geen doel” (P.H. Pott, *Introduction to the Tibetan Collection of the National Museum of Ethnology*, Leiden p138).

Maar moeilijkheden begonnen zich af te tekenen in 1914 naar aanleiding van het manuscript van Leadbeater *The Lives of Alcyone* over de voorafgaande incarnaties van Krishnamurti. Later toen het manuscript verscheen als boek kreeg het als ondertiteling: *A clairvoyant investigation of the lives through the ages of a large band of servers*. Niet alleen de vorige levens van Krishnamurti kwamen er in aan de orde, maar ook die van andere werkers in Adyar waaronder die van Johan van Manen en van Ernest Wood. Wood was geschokt en verklaarde dat hij absolute bewijzen van bedrog had. Johan van Manen onderzocht het geheel en was het met Wood eens. Zij konden de verschijning van het boek tien jaar tegenhouden. In augustus 1914 besloot Leadbeater een nieuw leven te beginnen in Sydney in Australië.

De tweede moeilijkheid ontstond tijdens de eerste wereldoorlog in 1916. Annie Besant koos partij voor de geallieerde zijde van haar geboorteland en Van Manen vond dat theosofen geen partij kunnen kiezen. Annie Besant was het met hem eens voor

wat de Society betrof, maar als individu kon je een andere mening hebben. Johan van Manen had het daar moeilijk mee. Hij wilde voorkomen dat er door de oorlog zaden van onrust gezaaid zouden worden in de nationale afdelingen van de Theosophical Society en hij vond dat theosofen geen partij konden kiezen in de eeuwige ruzies die de wereldmaatschappij verbitteren. Maar het grootste deel van zijn medewerkers was het niet met hem eens. Hij voelde zich niet meer thuis in Adyar. In 1922 schreef hij nog een oproep tot een onpartijdig onderzoek naar de weer opduikende beschuldigingen tegen C.W. Leadbeater die in de doofpot waren verdwenen. Ook dat kreeg geen gehoor en in 1916 verhuisde Johan van Manen naar Jorebungalow, een klein plaatsje in het Darjeeling district in West Bengalen. Hij wierp zich op de Tibetaanse Boeddhistische cultuur en taal.

Johan van Manen was niet langer tevreden met theosofie als tussenstation. Hij wilde direct naar de bron en de Tibetaans-boeddhistische cultuur en taal rechtstreeks onderzoeken. Hij werd onderdicht door Karma Babu, een Engels sprekende onderwijzer en Puntsog Lungtok, een schriftgeleerde uit centraal Tibet. Later kwam daar nog een secretaris bij. In die tijd was het ongebruikelijk voor een Europeaan om zo direct samen te werken met plaatselijke kenners van de regio. Johan van Manen vroeg hen om hun

autobiografie op te schrijven. Deze teksten, die belangrijke etnografische, sociologische en historische religieuze feiten aan het licht brachten liggen nu, met hun Engelse vertaling in het Volkenkundig Museum in Leiden. Op 6 februari 1918 werd Johan van Manen gekozen als lid van de prestigieuze ‘Asiatic Society of Bengal’. Bovendien nam hij aan het einde van 1918 de positie aan van bibliothecaris van de ‘Imperial Library’ in Calcutta. Ook nam hij Puntsog Lungtok mee naar Adyar voor een bezoek.

Johan van Manen sprak ondertussen vloeiend Tibetaans en zijn grote kennis van het Tibetaanse Boeddhisme werd meer en meer bekend. Hij bleef publiceren over de Tibetaanse geschriften, ook over de oude Bon- cultuur, de religie in Tibet die vooraf ging aan het Boeddhisme. Hij werd tot voorzitter gekozen van de ‘Asiatic Society of Bengal’ en werkte in die functie van 1923 tot 1939. Johan van Manen woonde nu permanent in Calcutta en exposeerde daar in 1923 zijn collectie van materiaal over de Tibetaanse Boeddhistische heiligen, de vierentachtig *siddhas*, en hij gaf inleidingen over de *Mahavyutpatti*, een woordenboek van Sanskriet, Tibetaans en Mongools. Verder gaf hij lezingen over het begrip *ch’ang*, het onveranderlijke in de Tao Te Ching en over de *Dhammapada*.

Johan van Manen zorgde er voor dat Karma Sumdhon Paul, alias Karma Babu werd benoemd als Tibetaanse docent

W i e w a s . . .

aan de Universiteit van Calcutta. Deze Karma Babu schreef over Johan van Manen:

“Mr. Johan van Manen drinkt nooit alcohol en eet nooit vlees. Wereldlijke zaken zoals paardenrennen en filmvertoningen interesseren hem niet. Het lezen van boeken is zijn enige plezier. Hij spreekt nooit beledigend over de Indiërs en dat doen, zoals we allemaal weten, alle Engelsen. Hij gaat heel vriendelijk met de Tibetanen om. Hij ziet mij als een landgenoot en noemt me ‘van Karma’. Ik zie hem als mijn peetvader. Naar mijn nederig oordeel zul je nooit een vriendelijkere man vinden. Hij helpt altijd daar waar het nodig is, voor mij is hij een ware Bodhisattva” (Karma Babu's autobiography, chapter XVIII).

De bekende Roemeense onderzoeker en schrijver over religies Mircea Eliade verbleef in Calcutta in 1928. Hij beschrijft Johan van Manen als volgt:

“Hij was een Hollander in de tweede helft van zijn leven, die in zijn jeugd naar India was gekomen en zoals vele anderen voorgoed gevallen was voor de charmes van het land. Hij had vijftig jaar gewijd aan de studie van de Tibetaanse talen en hij wist er meer over dan wie ook; maar hij was lui en hield van het goede leven, daardoor publiceerde hij te weinig. Hij was tevreden met de studie en met het vergroten van zijn kennis. Hij had geen enkel respect voor academische titels; hij was vrijgezel; en hij neigde naar het occulte maar dat hield hij geheim.”

Eliade kende Johan van Manen in de tijd dat hij allerlei bestuurlijke plichten had en niet aan schrijven toe kwam. Voor Eliade was publiceren essentieel, voor Van Manen waren er andere prioriteiten zoals zijn onderzoeken en zijn geestelijk leven.

In 1925 bezocht Johan van Manen Nepal. Dat was in die dagen haast onmogelijk. Nepal was een gesloten koninkrijk en men moest worden uitgenodigd door de Maharadja. De Maharadja en Van Manen spraken over het afgesloten zijn van Nepal en Van Manen schreef dat de Nepalese afzondering:

“geen gevolg was van een gevoel van superioriteit van de Nepalezen over de Europeanen. En ook geen gevolg van verachting voor de resultaten van de westerse vooruitgang en de wetenschap. De basisgedachte was eerder dat men zag dat overal waar de twee uitingen van beschaving, die van het oosten en die van het westen met elkaar in contact waren gekomen, tweedracht, verwarring en ontevredenheid samen gingen met de directe voordelen. Het Nepalese standpunt was dan ook dat de vooruitgang harmonieus en niet ontwrichtend moest zijn, en dat het probleem lag bij de mate waarin het land en het volk zich zonder pijn zouden kunnen aanpassen, zodat het introduceren van nieuwe maatregelen samen zou gaan met een goede assimilatie” (J. van Manen, “Nepal”, *Martin-Burn House Magazine* 1931 pp16-17).

Johan van Manen was de tweede Nederlander die Nepal kon bezoeken. Hij werd voorafgegaan door Samuel van der Putte (1690-1745) die 23 jaar doorbracht in het verre oosten en ook Nepal bezocht.

Toen aan Johan van Manen gevraagd werd wat de reden kon zijn van de snelle opkomst en het verval van het Boeddhisme in India was zijn antwoord:

“Ik denk dat elke religie in essentie en zo lang zij creatief blijft en geen traditionele of historische macht wordt, een boodschap van vrijheid, van ontsnapping inhoudt. Vrijheid van de wereld, van de materie, van het lichaam, en over het algemeen van eindigheid en beperktheid. Kort gezegd, het is een verkondiging van het feit dat deze wereld een gevangenis is. Als gevolg van het in de praktijk omgaan met dit gegeven worden er daarna altijd pogingen gedaan om fatsoen en orde, zindelijkheid en regelmaat te introduceren in de gevangenis voor zolang men daar nog niet uit ontsnapt is. Deze pogingen veroorzaken moraliteit, ritualen, symbolen, sacramenten en zo meer. Maar terwijl de religies verder afdrijven van hun oorsprong en het geordende gevangenisleven gaat lijken op vrijheid of ontsnapping, wordt dit ‘lijken op’ het grootste probleem, want het vervangt het prototype van ware vrijheid en de gevangenis wordt zo netjes en geordend dat het bijna op een echt thuis lijkt. Nu ligt er een contrast tussen natuurlijke evolutie en religie. Bij natuurlijke evolutie staat de

W i e w a s . . .

laagste vorm onderaan en de hogere vormen worden daarna ontwikkeld. Bij religie staat de hoogste vorm aan de top en kan daarna alleen maar afzwakken. Eerst een oprichter, dan apostelen, dan kerkvaders, dan schriftschrijvers, de dorpspriester of de nieuwlichter en de kritische oordelers; een voortdurend afnemen van dynamische spiritualiteit. Op den duur wint daarom de natuurlijke evolutie altijd, omdat het opklimt en religie verliest, omdat het steeds meer verduistert” (P.H. Pott, *Introduction to the Tibetan Collection of the National Museum of Ethnology, Leiden* pp156-157).

In 1927 moest Johan van Manen na een verblijf van meer dan achttien jaar in de tropen naar Nederland om gezondheidsredenen en om zijn inmiddels tachtigjarige moeder te bezoeken. Professor J.P. Vogel, de oprichter van het Kern Instituut in Leiden, vroeg hem om een lezing te houden over ‘Het hedendaagse Nepal’.

Zodra hij zich weer fit voelde ging Van Manen terug naar

Calcutta. Hij breidde zijn onderzoek uit naar de Toba Batak- manuscripten op boombast uit Sumatra en naar voorhistorische voorwerpen uit Java. Zijn Tibetaanse huisaltaar werd tentoongesteld tijdens de jaarlijkse bijeenkomsten van de ‘Asiatic Society of Bengal’.

Johan van Manen kreeg onderscheidingen van de koning van België en van Engeland en de Nederlandse Koningin Wilhelmina benoemde hem tot Officier in de orde van Oranje-Nassau. In 1938, toen hij eenenzestig werd, moest Van Manen het kalmer aan gaan doen. Hij schreef nog het voorwoord voor H.P. Sastri’s editie van Asvaghosa’s *Saudararanda Kavya* maar het werd zijn laatste bijdrage aan de studies in het Sanskriet. Op 1 juli 1939 gaf hij het werk bij de ‘Asiatic Society’ op.

Gedurende 1940, toen de tweede wereldoorlog het contact met Europa heel moeilijk maakte, werkte hij nog bij de censuur in Calcutta en bij het ‘Netherlands National Com-

mittee’ dat waakte over de Nederlandse belangen in India.

Hij maakte zich zorgen over de internationale toestanden en wilde op een rustige plek werken aan zijn Tibetaanse woordenboek. Hij vond die plek in een huis op een heuveltop in de schaduw van de Himalaya.

Maar voordat Johan van Manen kon verhuizen overleed hij aan een beroerte op 17 maart 1940. Zijn nalatenschap werd verzorgd door onder meer zijn goede vriendin dr. N. Sivakomu, een zus van Rukmini Devi en van Sri Ram, de vader van Radha Burnier. In 1951 werd er een grafsteen geplaatst op de ‘Lower Circular Road’ in Calcutta. Men heeft daar later een ‘Garden of Remembrance’ van gemaakt.

Samenvatting uit:

Peter Richardus, *The Dutch Orientalist Johan van Manen. His Life and Work*. Leiden Kern Institute, Miscellanea 3, 1989.
F.v.l.

Doe je nooit anders voor dan je bent,
Want dat belemmert
Het zuivere licht van de Waarheid
Dat door je heen zou moeten schijnen
Zoals zonlicht schijnt door helder glas.

Sri Ram, *The Way of Wisdom*

Verslag van de officiële heropening van het hoofdkantoor in Amsterdam

Op zaterdag 9 juli 2005 werd het verbouwde hoofdkantoor in Amsterdam officieel heropend. Het zag er heel feestelijk uit, vooral ook door de vele prachtige bloemstukken die aangeboden waren.

Er waren vertegenwoordigers aanwezig van het Internationaal Theosofisch Centrum, de P.C. Meuleman stichting, de Stichting Proklos en de Stichting O&O.

Ook waren er vertegenwoordigers van de Stichting Amsterdam met Hart en Ziel, van boekhandels en uitgeverijen en anderen die een band met de Vereniging hebben aanwezig.

Doordat de opening midden in het programma viel van The School of the Wisdom (SOW) die in Naarden werd gehouden was er een bus geregeld voor de mensen die de SOW in Naarden volgden. Het was dus goed bezocht.

Wies opende met een welkomstwoord, bedankte voor alle hulp bij de verbouwing, voor de giften voor de boekenplanken en gaf vervolgens het woord aan Adèle, de vrouw van John Algeo die helaas niet aanwezig kon zijn. Zij bracht de groeten en wensen over van de internationale presidente Radha Burnier en van de voorzitter van de Amerikaanse afdeling Betty Bland. Vervolgens kreeg mevrouw Tràn-Thi-Kim-Diêu, voorzitter van de Europese Federatie, het woord. Zij was blij met het werk dat hier verricht werd en bood een lijst met theosofische boeken aan in Oost-Europese talen die wij van de EFTS kunnen krijgen voor de

bibliotheek. Als laatste kreeg Arend Heijbroek het woord die sprak namens de Meulemanstichting. Hij vertelde in het kort de gebouwengeschiedenis van de Theosofische Vereniging in Amsterdam en over de problemen die men tegen kwam tijdens de verbouwing. Hij zei zeer blij te zijn met de goede samenwerking die er tijdens de verbouwing was om samen de onvermijdelijke moeilijkheden aan te pakken. Eén van de gasten uit Oekraïne zong enkele liederen begeleid door gitaar. Daarna bedankte Wies de sprekers en verklaarde het gebouw officieel voor geopend en nodigde de aanwezigen uit rustig het gebouw te bezichtigen onder het genot van een hapje en een drankje.

Het gebouw in de Tolstraat is zeer mooi en toegankelijk geworden met een gezamenlijke balie voor het secretariaat, de boekhandel en de bibliotheek. De openingstijden zijn ook aanzienlijk verruimd. Indien u nog niet geweest bent: het is beslist een bezoekje waard.

Erna Klaasse-van Maaren

Resultaten van de acties

In oktober 2004 stond er een oproep in *Theosofia* om een bijdrage te storten voor de verbouwing van de bibliotheek van de TVN met als motto: Adopteer een plank. Deze actie heeft maar liefst €2325,50 opgebracht.

In april 2005 werd in *Theosofia* uw financiële bijdrage gevraagd voor de Theosophical Order of Service in Adyar in verband met hulp aan de Tsunami slachtoffers. Deze actie heeft €1045,00

Agenda Nederland

oktober 2005

- 4-11 The European School of Theosophy in Naarden, thema: "Unlocking the Symbolic Language".
- 15 Besturenstag Amsterdam
- 22 Studiegroep Mahatma Brieven

november 2005

- 12 Ledendag. Onderwerp "globalisering", Naarden
- 19 Studiegroep Geheime Leer

december 2005

- 10 Studiegroep Mahatma Brieven

januari 2006

- 21 Studiegroep Geheime Leer

februari 2006

- 18 Studiegroep mahatma brieven

maart 2006

- 4 Voorjaarsdag met Prof. H. Gerding
- 11 Studiegroep Geheime Leer

april 2006

- 8 Studiegroep Mahatma brieven

mei 2006

- 20 Studiegroep Geheime Leer

Voor nadere inlichtingen over genoemde activiteiten kunt u contact opnemen met de T.V.N.: 020-6765672.

opgebracht, een mooi bedrag! Dit bedrag zal in Adyar persoonlijk worden overgedragen.

Wij hebben deze acties nu afgesloten. Allen die deze acties gesteund hebben zijn schriftelijk bedankt voor hun bijdrage.

Donaties en legaten, eventueel met een speciaal doel, zijn uiteraard altijd zeer welkom.

Wies Kuiper, voorzitter TVN

School of the Wisdom Reincarnation: The Untrue Fact (juli 2005)

Op het Internationaal Theosofisch Centrum te Naarden werd in juli 2005 de School of the Wisdom gehouden met als thema Reincarnation: The Untrue Fact (Reïncarnatie, het onware feit) door Dr. John Algeo.

INLEIDING

In de mooie omgeving van Naarden kwamen 80 mensen (uit België, de Oekraïne, en Nederland) samen om te luisteren naar Dr. John Algeo, de internationale vice-president van de Theosophical Society (TS) waarvan de TVN een afdeling is. Hij bezocht het Internationaal Theosofisch Centrum samen met zijn vrouw en assistent Adèle.

Dr. Algeo heeft veel academische en theosofische boeken geschreven en is de schrijver van het boek *Reincarnation Explored* (bij de UTVN uitgegeven onder de titel *Reïncarnatie in kaart gebracht*), dat herzien en opnieuw uitgegeven zal worden. In dit seminar zou hij ideeën hiervoor uitwerken ... Hieronder enkele van mijn indrukken.

Het is prettig en boeiend om naar een spreker als John Algeo

te luisteren. Hij raakt nooit van de wijs als er tussendoor vragen gesteld worden, spreekt vanuit zijn eigen ervaringen en inzichten, legt nieuwe termen altijd eerst uit en definieert ze, vertelt anekdotes en citeert uit literatuur en poëzie. Als emeritus hoogleraar Engels haalt hij veelvuldig passages aan uit zijn geliefde Oxford English Dictionary (OED). Het probleem is namelijk dat alle talen figuurlijke uitdrukkingen (metaforen) en symbolen hanteren die de aandacht vestigen op de betekenis áchter de woorden. Oliver Cromwell werd aangehaald die in 1650 tegen de General Assembly van de Church of Scotland zei: "I beseech you, in the bowels of Christ: think that you may be mistaken!" (Ik smeed u, uit naam van het binnenste van Christus: bedenk dat u het misschien bij het verkeerde eind heeft!). We moeten onophoudelijk ons onderscheidingsvermogen gebruiken om ideeën van elkaar te onderscheiden, want iedereen heeft zo zijn eigen waarheid, zijn "witte pony". Deze uitdrukking verwijst naar het boeddhistische verhaal waarin een vader zijn doodsbang zoon probeert over te halen om van een hoogte te springen in een levensbedreigende situatie. Hij zegt tegen het kind dat er om de hoek een witte pony op hem staat te wachten. Het dier staat er natuurlijk niet, dit is het symbool dat de vader gebruikt om het kind tot handelen over te laten gaan. In zekere zin zou theosofie, reïncarnatie, en ieder ander gedachtesysteem iemands witte pony kunnen zijn, het symbool dat men kan begrijpen,

Agenda buitenland

september-november

28 sept t/m 4 nov Krotona School of Theosophy: Joy Mills "Walking the Path to Wisdom": studie in *The Mahatma Letters*. (6 wk)

november 2005

7 nov 2005-13 jan 2006 School of the Wisdom (SOW Adyar) (alleen voor leden). Vier verschillende thema's, elk gedurende tien dagen.

7-18 SOW Adyar: Christianity - The Gospel of St. John, director: Dr. Anand Amaladass

21 nov-2 dec SOW Adyar: Vedanta - Atmabodha of Shankaracharya, director: Dr. S. Sankaranarayanan

26 en 27 Parijs EFTS-seminar Mahabaratha, Bhagavad Gita

december 2005

5-16 SOW Adyar: Buddhism - Shantideva's Bodhicharyavatara; director: Dr. Krishnanath

26-31 Adyar: International Convention of the Theosophical Society

januari 2006

3-13 SOW Adyar: The Voice of the Silence; director: Dr. J. Algeo

Voor nadere inlichtingen over genoemde activiteiten kunt u contact opnemen met de T.V.N.: 020-6765672.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

maar uiteraard is niet iedere leer of ieder dogma even nuttig.

Dr. Algeo pakt een onderwerp gewoonlijk op verschillende manieren aan: ten eerste de populaire, simpele benadering, en die is zéér belangrijk, net als "melk voor baby's"; daarna "vast voedsel" voor volwassenen, waarbij het onderwerp zo mogelijk tot in de diepte benaderd wordt.

De begrippen reïncarnatie, evolutie en karma, die onderling zeer nauw met elkaar in verband staan, zijn door de TS in de westerse cultuur geïntroduceerd. De theosofie heeft het moderne denken en de kunst op vele manieren beïnvloed.

REÏNCARNATIE

25 % van de jonge mensen in de Verenigde Staten van Amerika gelooft in wedergeboorte of reïncarnatie. Krishnamurti sprak in zijn openbare lezingen nooit over reïncarnatie en gaf aan "dat dit niet de juiste vraag was om te stellen". Toch zei hij in een persoonlijk gesprek met iemand: "Reïncarnatie is een feit, maar het is niet waar." En dit is het thema van dit seminar: *Reïncarnatie, het onware feit.*

DE FEITEN VAN REÏNCARNATIE

Dr. Algeo sprak uitgebreid over het werk van Prof. Dr. Ian Stevenson (voormalig hoofd van de Society of Psychical Research) die vanuit een wetenschappelijke benadering verslagen over reïncarnatie analyseerde, speciaal de verslagen over de *herinneringen van jonge kinderen*. Als kinderen zich in de westerse samenleving dingen uit vorige levens herinneren, wordt dit meestal direct

afgekapt ("Houd op, je vertelt onzin!"). In het oosten, waar reïncarnatie over het algemeen meer geaccepteerd wordt, komen deze gevallen vaker naar voren.

Meestal is er sprake van vijf kenmerken:

1. De persoon wiens leven door het kind herinnerd wordt is *vroegtijdig* gestorven, bijvoorbeeld door een ongeluk

2. Er was een heel *snelle wedergeboorte*: het kind werd veelal binnen twee jaar geboren na de dood van de persoon van wie het leven herinnerd werd (terwijl ons verteld wordt dat deze periode gewoonlijk honderden en soms zelfs duizenden jaren kan duren). Een verklaring voor het feit dat het kind deze herinneringen heeft zou kunnen zijn dat het mentale lichaam van het vorige leven bewaard is gebleven en nu verbonden wordt met een nieuw lichaam.

3. De wedergeboorte vindt plaats in *dezelfde omgeving*.

4. Het kind vertelt over deze herinneringen *zodra het begint met praten*.

5. Uitdoven van de herinneringen: de *herinneringen verdwijnen* als het kind ongeveer 7 jaar oud is.

Veel volwassenen beroepen zich er op eveneens herinneringen te hebben van vorige levens, maar deze zijn veelal moeilijk te verifiëren. Er zijn *drie soorten herinneringen*. Ten eerste de herinnering van *feiten* (Ik weet dat Amsterdam de hoofdstad van Nederland is); ten tweede de herinnering van *ervaringen* (Ik ken Londen heel goed); en ten derde de herinnering van *vaardigheden* (Ik weet hoe ik moet typen).

Bij zogenaamde cryptomnesie (letterlijk: bedekt vergeten) ontstaan er problemen met de herinnering van feiten en van ervaringen: men krijgt de onterechte indruk iets gedaan of gecreëerd te hebben, terwijl men er in feite eerder over gehoord of gelezen heeft. Dit gebeurt bijvoorbeeld als men een prachtige zin opschrijft en denkt die zelf bedacht te hebben, terwijl men die eerder in een boek heeft gelezen. Op dezelfde manier kunnen klaarblijkelijke herinneringen van volwassenen soms in feite komen van een verhaal dat ze gelezen of gehoord hebben. Zo komen "herinneringen" van vorige levens die worden opgewekt door hypnotische regressie niet noodzakelijkerwijs uit voorgaande levens, maar kunnen een onderbewust spel spelen om onbewuste processen in dit leven naar voren te brengen. Een deel van het geheugen lijkt niet gelokaliseerd te zijn in het stoffelijke brein; misschien tappen we soms uit het geheugen van de natuur, uit het collectief onbewuste, omdat we immers één zijn met al het leven ... Hoe dan ook, "herinneringen" kunnen therapeutisch nuttig, maar niet "waar" zijn. Hypnose brengt iemand in een passieve, beïnvloedbare toestand. Het luisteren naar een goede spreker of het samen doen van activiteiten kan een groepsdenken tot stand brengen dat zeer beïnvloedbaar is (massa- suggestie). H.P. Blavatsky waarschuwde mensen om zich nooit over te geven aan iemands wil.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

DE SAMENSTELLING VAN DE MENS

Als reïncarnatie een feit is, wat reïncarneert er dan? Volgens de theosofie bestaat de mens uit zeven principes. Elk van deze principes kan op drie manieren beschouwd worden. Ten eerste als een vorm, model of lichaam; ten tweede als het bewustzijn dat door deze vorm functioneert; en ten derde als de energie die door deze vorm heen gaat. De *principes* worden als volgt benoemd:

- *het fysieke lichaam* (sthula sharira). In haar latere geschriften zegt Mw. Blavatsky echter dat het fysieke lichaam geen principe is, maar de manier waarop de principes zichtbaar zijn op het fysieke vlak waarmee we geneigd zijn ons te identificeren.

- *de persoonlijkheid*, die uit een aantal principes bestaat: 1. de innerlijke vorm (het persoonlijk onbewuste van Jung, *linga sharira*, het astraal lichaam of etherisch dubbel), 2. prana (levensbeginsel, energie, vitaliteit, libido), 3. kama (begeertelichaam) en lager manas (kama-manas, ervaringsgericht emotioneel denken)

- *het aurische ei*, dat de bron is van alle innerlijke vormen (de aura) en dat ons onderscheidt als verscheidene individuen (zoals het ahamkara, het Ik-makende principe)

- *de individualiteit*, die gevormd wordt door buddhi (geestelijke ziel, het collectieve onbewuste van Jung) en hoger manas (menselijke ziel).

- *de monade*, die beschouwd wordt als buddhi en Atma (Atma is de universele geest, de opperste realiteit en geen menselijk

principe, maar het hoogste Zelf dat zich uitdrukt middels buddhi)

Het principe van *kama*, begeerte, heeft in het algemeen een slechte naam, wat onverdiend is. Kama is namelijk eveneens de hemelse Eros, de zoon van Venus, die er de oorzaak van was dat het universum ontstond. De *Creation Hymn* van de *Veda's* zegt dat er in den beginne kama was. Kama is zowel aards als hemels. Er is niets mis met kama op zich. Het gaat er om hoe we die energie gebruiken.

Het principe van *manas*, denkvermogen, is als Janus, de "god of Doorways" (god van deuropeningen) die naar twee kanten kijkt, naar kama en naar buddhi. Wij mensen zijn nog in onze eerste stadia van evolutie, na de kiem van het denkvermogen ontvangen te hebben van gevoerde zielen. Dat is de reden dat alle mensen in principe op een zelfde manier denken en waarom alle talen in bepaalde opzichten universeel zijn. In dieren heeft nog niet die spirituele sprong plaatsgevonden van groepsziel naar afzonderlijke individuele zielen en is er nog geen volledig geactiveerd denkvermogen dat in staat is om het universum te begrijpen.

Het principe van *buddhi* is het meest mysterieuze. Het verschaft innerlijke kennis, niet de kennis die vanuit de zintuigen komt, maar de ingeboren kennis (mits we die kunnen benaderen!). Het wordt geassocieerd met wijsheid en mededogen, met het ware begrip van het één zijn met alle dingen; het is het intuïtieve denken. Buddhi is het voertuig waardoor Atma uitgedrukt kan worden: op zijn beurt

drukt buddhi zich uit door manas.

GELEIDELIJKE PROCESSEN VAN LEVEN EN DOOD

De typerende westerse visie is dat er een begin is bij de geboorte en dat er een einde is bij de dood: einde verhaal. Maar wanneer begint een geboorte precies? Bij het plan, bij de conceptie, bij de uitdrijving, wanneer de navelstreng wordt doorgesneden? En wanneer begint het stervensproces? Soms houden lichaams-elementalen (natuurkrachten) een lichaam min of meer in leven, maar is de rest van de persoon niet langer aanwezig ... De theosofische visie is die van periodiciteit, dat wil zeggen dat geboorte en dood zich voortdurend herhalende, geleidelijke processen zijn en geen afzonderlijke gebeurtenissen. De Tibetaanse traditie spreekt van zes tussenstadien of *bardo's*:

1. Ons huidige gewone wakere leven
2. De droom-toestand
3. De mystieke ervaring in diepe meditatie
4. Het stervensproces
5. Het stadium tussen dood en wedergeboorte
6. het proces van opnieuw geboren worden

WAT GEBEURT ER ALS IEMAND STERFT?

In theosofische verslagen van wat er normaal gesproken *na de dood* gebeurt, kan een aantal *stadia* onderscheiden worden (deze hoeven niet noodzakelijkerwijs in deze volgorde plaats te vinden):

V e r e n i g i n g s n i e u w s

1. De levensenergie trekt zich geleidelijk terug uit het fysieke lichaam.

2. De stervende persoon ziet zijn leven langs zich heen trekken (terugblik).

3. Het zilveren koord dat de etherische en fysieke lichamen verbindt wordt verbroken (bij een bijna- dood ervaring keert men terug naar het lichaam vóórdat dit stadium bereikt wordt).

4. Verschijningen aan geliefden zijn mogelijk, omdat het bewustzijn nog steeds aanwezig kan zijn in de etherische vorm gedurende enkele dagen na de dood.

5. Er verschijnen helpers om te dienen als gidsen.

6. Het bewustzijn treedt de emotionele wereld binnen (kama loka). In dit stadia worden sommigen onbewust, terwijl anderen zich bewust blijven van hun emotionele omgeving.

7. In een proces van "gestation" (groei) worden de innerlijke lichamen gesorteerd en wordt er een "schil" gevormd, waarbij het goede geabsorbeerd wordt door de hogere permanente individualiteit.

8. Na een "worsteling" of tweede dood breekt het bewustzijn zich los van de schil.

9. Het bewustzijn gaat de gelukzaligheid van devachan binnen.

WELK DEEL VAN DE MENSELIJKE SAMENSTELLING REÏNCARNEERT?

De individualiteit (buddhi-manas) veroorzaakt reïncarnatie, maar reïncarneert zelf niet. Ons "werkelijke zelf" is als de zon aan de hemel die een straal zonlicht uitstuurt. Deze straal wordt opgevangen door het brandglas

van het hogere denkvermogen en veroorzaakt zo een brandje in een stapel twijgjes. Dat vuur is de levende persoonlijkheid, maar dat vuur van de persoonlijkheid heeft een heel ongebruikelijke kwaliteit: het kan op zijn beurt de zon weer beïnvloeden, door de energie terug te geven aan de zon die de vlam veroorzaakte.

HOE OVERLEVEN WIJ?

De goede kwaliteiten overleven omdat ze geabsorbeerd zijn door het "werkelijke zelf" (buddhi- manas). Daarnaast overleeft de persoonlijkheid in de skanda's of de neigingen, de gewoontes om te reageren op een manier die we in onze vorige incarnaties hebben ontwikkeld en dat zal onze toekomstige incarnaties beïnvloeden. Iedere incarnatie is het gevolg van twee grote krachten: 1. ons *dharma*, wat de innerlijke natuur is die uit ons "werkelijke zelf" voortkomt en die ons oproept om te evolveren 2. onze skanda's, die de *karmische resultaten* zijn van onze vorige levens die van invloed zijn op hoe wij in nieuwe incarnaties reageren.

Ons leven in de stof is een "mechanische" stroom van oorzaak en gevolg. Volgens Krishnamurti is dit niet "waar", dit is niet het "Ware Leven" dat immers buiten die stroom plaatsvindt. Alles wat we in deze wereld ervaren is noodzakelijkerwijs een onwaar feit, maya: het bestaat, maar het is niet wat we denken dat het is. In een persoonlijk gesprek stelde Sidney Field vragen over reïncarnatie aan zijn vriend Krishnamurti, want hij wilde weten of het mogelijk was om een overleden

broer te ontmoeten. Krishnamurti noemde *vijf manieren waarop iemand overleeft*, waarvan vier een feit zijn en de laatste "Waar" is.

1. *Geheugen*: wij hebben herinneringen aan een dode die we projecteren. Deze beelden in ons geheugen vormen een beeld en bevatten iets van de energie van de persoonlijkheid van de overledene.

2. *Levensenergie*: in het sterfensproces laat men energie achter in de wereld door middel van denken, voelen en handelen. Dit vormt een echo in de atmosfeer; we veranderen de wereld door er in te leven.

3. *Schil*: de kama-manasische (emotionele en mentale) golven van de dode kunnen achterblijven en blijven kleven aan de wereld die de dode kende.

4. *Persoonlijkheid*: een dood persoon overleeft de dood als een denkende en voelende entiteit, als wervelingen in de stroom van bestaan, als een pakketje overtuigingen, energie, gevoelens. Dit is niet beperkt tot het aardse leven. Dit zijn de neigingen, de skanda's die uit het lichaam komen.

5. *Individualiteit*: datgene dat uit de stroom van mechanisch leven kan stappen naar het Ware Leven. Dan is er geen scheiding meer, dan is er niet langer een "ik". Dit is de dimensie van de individuele uitdrukking van de Monade. Hier ligt Waarheid.

Reïncarnatie is een feit. In één opzicht: wat daadwerkelijk reïncarneert zijn de skanda's en karma. Maar reïncarnatie is niet "Waar": de Ene Werkelijkheid brengt de stroom voort, maar gaat de stroom nooit in.

EVOLUTIE: HET TRADITIONELE DARWINISTISCHE STANDPUNT EN DE THEOSOFISCHE DRIEVOUDIGE EVOLUTIE

Alfred Russel Wallace werkte samen met Charles Darwin, die om bepaalde redenen aarzelde om zijn theorie *The Origin of Species* te publiceren. Ze waren het beiden eens over het feit van de natuurlijke selectie, later door een econoom "survival of the fittest" (overleving van de sterkste/ meest geschikte) genoemd. Wallace geloofde echter ook in spirituele werkelijkheden waar Darwin niet achter stond. Ook het Neo-Darwinisme van vandaag stelt dat er geen speciaal doel voor of richting van evolutie is. Men ontkent een intelligent ontwerp als de oorzaak voor evolutie. Vooruitgang op zich is niet van belang, alles is toeval. De theosofische visie is dat het universum zelf intelligent is, zonder dat er een specifieke ontwerper is. De visie op evolutie komt wat enkele fysieke aspecten betreft overeen met de theorie van Darwin, maar daarnaast wordt er gesteld dat er een zeker doel voor evolutie is: om vormen te verschaffen waardoor denkvermogen kan functioneren zodat geest tot zelf-realisatie kan komen. De involutie- en evolutieprocessen (in-wikkeling en ont-wikkeling) van stof, bewustzijn en geest vinden alle tegelijkertijd plaats. De *stoffelijke evolutie* brengt fysieke lichamen voort voor de intellectuele evolutie. De *verstandelijke evolutie* vergroot ons begrip van de wereld om ons heen en maakt het mogelijk dat er een spirituele ontwikkeling plaatsvindt. Deze spirituele

evolutie laat ons beseffen wie wij werkelijk zijn. We zullen nooit ons gevoel van individualiteit verliezen, maar we moeten onze gevoelens van afgescheidenheid en verdeeldheid overstijgen. Deze spirituele evolutie verschaft de monade de mogelijkheid tot zelf-realisatie (*monadische evolutie*).

N.B. Voor liefhebbers staat er meer over deze drievoudige evolutie in *De Geheime Leer* deel I [181-182].

Het doel van reïncarnatie is dus om deze evolutie te bevorderen die de intelligentie en de spiritualiteit van het universum zal vergroten.

John Algeo wenst ons allen een plezierige "rit" toe ...

Els Rijnker

Pays Latins over Leven en sterven

Van 16 tot 24 augustus 2005 hadden de Pays Latins een school op het Internationaal Theosofisch Centrum in Naarden met als thema "*Leven en sterven*". De school werd bezocht door Belgen, Fransen, Italianen en Nederlanders. De inleidingen en workshops waren Franstalig, met uitzondering van de drie inleidingen van Mw. Radha Burnier, internationaal president van de Theosophical Society, die in het Engels waren.

Hieronder een beknopte weergave van haar lezingen.

DONDERDAG 18 AUGUSTUS
In het boekje *Aan de voeten van meester* wordt gezegd: "Er zijn twee soorten mensen: zij die weten en zij die niet weten." Zij die weten zijn niet zij die erudiet (geleerd) zijn in allerlei weten-

schappen. Zij die weten zijn zij die iets begrepen hebben van het goddelijk plan. Zelfs alleen maar een klein stukje inzicht daarin kan iemands leven veranderen. Op dat moment houdt iemand op met het najagen van allerlei genoemens, omdat dat plan zo mooi is. Op elk niveau van de manifestatie bestaan veel entiteiten, maar alleen als ze zichtbaar worden op het fysieke gebied zeggen wij dat ze leven. Leven en sterven maken deel uit van de hele manifestatie, niet alleen maar van het fysieke gebied. Dat is het proces van evolutie. Sommige wetenschappers kijken nu ook door de uitwendige vormen heen. Evolutie vindt plaats op veel gebieden en niveaus en het heeft millennia nodig, op weg naar steeds grotere intelligentie. Als sneeuw smelt in de bergen vloeit het water in verschillende richtingen, maar het water gaat overal over in grotere stromen en dan in rivieren die allemaal naar de zee stromen. Zo kun je evolutie zien, waarbij ieder leven in iedere incarnatie een bijdrage levert, als een klein stroompje in de richting van de zee. Het belangrijkste is dat die immense stroom van intelligentie en liefde een grote rivier kan worden. Intelligentie is een aspect van bewustzijn en dat is overal in meer of mindere mate aanwezig. Dit hele proces van ontwikkeling en evolutie in het denkvermogen heeft als doel om al de mogelijkheden van het bewustzijn wakker te maken, zodat de eigenschappen van de ziel zich kunnen uiten. Schepselen ondergaan enorm veel ervaringen en dat zijn mogelijkheden waardoor het bewustzijn zich

V e r e n i g i n g s n i e u w s

kan uitbreiden. Maar wij mensen willen veelal niet leven in een natuurlijk proces waar leven en sterven noodzakelijk zijn: wij accepteren sommige ervaringen wel en verwerpen andere. We leven voor het plezierige en we vermijden dat wat niet aangenaam is. Het plan van bestaan is echter niet voor ons plezier bedoeld, maar voor het onthullen van die groeiende intelligentie tijdens het leven, een groeien naar wijsheid en liefde. Lang leven kan negatief zijn omdat die intelligentie dan dikwijls niet meer kan beschikken over een vitaal instrument om zich te uiten. Daarnaast valt er op een bepaald moment niets nieuws meer te leren in een leven. Een te kort leven geeft ook minder mogelijkheden. In de wereld gaan elke dag miljoenen schepsels dood zonder dat wij dat opmerken, een natuurlijk proces, denk maar aan vlinders of insecten. Alleen wij mensen maken ons erg druk om een dood lichaam. We richten er zelfs standbeelden en grafmonumenten voor op. We zouden naar het leven moeten kijken vanuit dat proces van evolutie met die broodnodige ervaringen van leven, van geboren worden en sterven als zijnde natuurlijke processen. We denken dat we leven, maar wat is leven? In coma liggen, is dat leven? Er worden dan geen ervaringen opgedaan, men is niet in relatie met de omgeving. Iemand heeft immers bewustzijn nodig om indrukken te kunnen ontvangen en ervaringen te kunnen ondergaan, dat is leven. De Boeddha zei: "Iemand die niet bewust is, leeft niet". Hoe bewust zijn wij? Honden en katten horen en ruiken

bijvoorbeeld veel meer dan een mens. De aboriginals in Australië vonden water in de woestijn, ze voelden het. Annie Besant schreef in *Oude Wijsheid* over mooie kleuren en geluiden rond ons die we niet ervaren, omdat de zintuigen degenereren als het denken overheerst. Onze zintuigen zijn als het ware afgestompt geraakt door onze denkprocessen (en emoties) die ons voortdurend bezig houden. In die zin zijn we niet echt levend, maar slechts ten dele. Schoonheid ontgaat ons vaak, ellende nemen we liever niet waar en voelen we niet in ons hart. We zijn ons niet bewust van die schoonheid die ons omringt, omdat we denken dat alleen datgene bestaat wat wij kunnen zien. Een Boeddhistische leraar schreef: "Als je naar papier kijkt kun je de boom zien waar het van gemaakt werd, hoe die groeide en tot papier werd". Wij beseffen dat niet, omdat we denken dat wat we zien de waarheid is. We hebben de attitude van "ik weet het". Wat we van iemand weten is het beeld dat we van die persoon in ons denken hebben gemaakt. Dat verhindert ons om iemand echt en onbevooroordeeld te ervaren. We kunnen eveneens niet dieper gaan als we daarnaast niet leren om werkelijk aandacht te geven. Het gaat om werkelijk kijken en ondervinden. Niet iets benoemen en dan denken dat we het al kennen. Namen en woorden maken deel uit van de grote illusie. Kunnen we ergens naar kijken zonder het te benoemen, zonder woorden in ons hoofd? Krishnamurti gaf het advies om bijvoorbeeld de volle aandacht te richten op een blad

van een boom. Als je het alleen benoemt is je aandacht niet bij het blad. Wees je bewust van de schoonheid van wolken, van een zonsondergang of van de schoonheid van iets of iemand, onderga het lijden in de wereld. We zijn geneigd alleen mee voelen met het lijden in onze directe omgeving. De gevoeligheid van onze zintuigen heeft geleden onder de ontwikkeling van ons denken. We verloren de gevoeligheid om helder te zien, we trekken te vlug conclusies. Onze denkvermogens zijn vertroebeld door allerlei vooroordelen. We moeten onze zintuigen vrij maken van harstochten en emoties om met een helder denkvermogen de wereld intenser en dieper te benaderen. Met een open denkvermogen en een open hart zullen we het doel van leven en sterven begrijpen. Bestrijd de fysieke dood niet met allerlei gekke pillen, maar blij harmonieus en kalm, want op een gegeven moment is het zinvol om het lichaam af te leggen. Er is nog een andere dood, namelijk het loslaten van onze gehechtheden, waardoor we ruimte openen voor echte ervaringen, want als we niet ondergaan en ervaren wat rondom ons is, zijn we in een semi-coma. Als we het leven kunnen begrijpen in zijn totaliteit, dan begrijpen we leven en dood.

ZATERDAG 20 AUGUSTUS

Op de tweede dag wees Radha ons er nog eens op welke prachtige orde en betekenis er aan alles ten grondslag ligt. De evolutie – die in voortdurende beweging is – is deel van die orde. Ook vroeg zij onze aandacht voor de eerste van de Drie

V e r e n i g i n g s n i e u w s

Waarheden zoals die genoemd worden in *De Idylle van de Witte Lotus*, namelijk dat de ziel van de mens onsterfelijk is (zie noot onderaan).

Op deze aarde horen geboorte en sterven tot het natuurlijke proces. Wat geboren wordt, moet ook sterven, maar sterven betekent niet: ophouden te bestaan. Dat gaat met de mens mee, in welk stadium hij ook is. Geboorte en dood zijn een onderdeel van een grote cyclus van ervaring, activiteit, assimilatie en verwerkelijking op verschillende niveaus. We kunnen in één leven slechts bepaalde ervaringen opdoen, als man, vrouw, als ras, land, cultuur etc, waarin we geboren zijn. Het bewustzijn kan niet ontwaken als alles maar hetzelfde blijft, maar vaak zijn we het niet eens met de omstandigheden waarin we verkeren. Een ding is zeker: de dood. Niets, maar dan ook niets kan blijven zoals het is. Kunnen wij de dood als een vriend zien? De mysticus Silesius zei: "Sterf voordat je sterft, zodat je niet zult sterven wanneer het lichaam sterft." Er is een conflict tussen het fysieke lichaam en het bewustzijn dat daardoor moet functioneren. Mevr. H.P. Blavatsky sprak over de goddelijke en dierlijke mens en schreef: 'Het leven van de mens is als een slagveld. De goddelijke mens moet de dierlijke mens overwinnen.'

Radha schetste vervolgens hoe wij op vele manieren gehecht raken aan allerlei conditioneringen, waardoor deze steeds sterker worden. De dood bevrijdt ons daarvan. Op het plechtige moment van de dood, ziet ieder mens zijn gehele leven in

detail voorbij gaan. Gedurende één ogenblik wordt de persoon één met het individuele en alwetende Zelf; het persoonlijk zelf wordt één met het universele Zelf. Dat is voldoende. De mens ziet alles en hij begrijpt wie hij is. Als een toeschouwer kijkt hij naar zijn eigen leven. Maar de stervende mens kan dit niet vasthouden vanwege het lagere denken. Ook in het dagelijks leven kan het spirituele licht niet blijvend schijnen. We zijn gehecht aan allerlei onbelangrijke dingen, herinneringen en voorwerpen. Daar zouden we aan moeten sterven. "Sterf nu", zei Rumi, de Perzische mysticus. Sterven aan al die nutteloze en onwerkelijke dingen, sterven voordat je sterven gaat. Als we dat doen, leven we in het eeuwige.

DINSDAG 23 AUGUSTUS

De derde dag begon Radha met een wel heel pregnante formulering over wat leven is, namelijk: leven is een kwestie van bewustzijn, volledig bewust zijn, waarbij het denken helemaal aanwezig is; er is een levendig bewustzijn dat niet aan de oppervlakte blijft, maar dat subtiel en diep verborgen is.

Er zijn vele stadia tussen bewustzijn en dood en het onbewuste. Als we naar onszelf kijken, zien we dat ons bewustzijn erg beperkt is. Leven is in essentie bewust zijn en sterven is net zo moeilijk als bewust zijn. Het is niet zo zeer een kwestie van loslaten wat we niet willen, als ook al die dingen loslaten waar we aan gehecht zijn. Het is loslaten van het ik-bewustzijn, b.v. het verlangen om in een vorm

aanwezig te zijn waarin we onszelf kunnen herkennen, of het verlangen om dit of iets anders te zijn. Als het denken echt alles kan loslaten, dan is het leeg.

Leven en sterven is een cyclus van het bestaan. Het sterven maakt een eind aan alles wat in de hersenen opgeslagen is, herinneringen, crises, gehechtheden etc., inclusief het beeld dat we van onszelf hebben. De manier waarop we leven helpt ons om makkelijker te sterven en is ook de conditionering van de volgende incarnatie.

Radha stelde o.a. de vraag: is er iets meer dan leven en sterven, is er iets áchter? Mensen hebben er eeuwenlang naar verlangd daar het antwoord op te vinden. Zelfs diegenen die niet zochten, of de oermensen. Dat wat na dit leven komt is onbekend. Het is het eeuwige, het heilige. Het menselijk brein is beperkt en, hoewel de mens verlangt naar het eeuwige, keert hij toch steeds weer terug naar dat wat beperkt is in de tijd. De strijd van de mens ligt tussen bovenstaand streven naar het eeuwigdurende en zijn verlangen om te blijven bij dat wat bekend is. Het hele leven is een mysterie, wetenschappers ontdekken dat steeds meer. Einstein zei al: "Hoe meer de wetenschap ontdekt, hoe meer zij ziet dat het leven een mysterie is." Niet alleen in de grootsheid van het sterrenstelsel, maar ook in een grassprietje, de boom, de vogels, de vissen, de mens, is dit mysterie verborgen, alles is een uitdrukking van het heilige. We zijn ons hier echter niet van bewust. In die zin zijn wij eigenlijk dood. Dood voor de waarheid van het leven, voor de essentie, de

V e r e n i g i n g s n i e u w s

schoonheid en de ongelooflijke orde die er in heerst. Het hele doel van het leven is om dit te ontdekken. De mens blijft doorgaan met eten, pleziertjes, angsten, conflicten etc., maar daar is het leven niet voor bedoeld. We leven in het lichaam, dat we eigenlijk los zouden moeten laten om echt te gaan leven. Kennis alleen helpt daar niet bij. Het onbekende mysterie is onzichtbaar, onhoorbaar om ons heen. We kunnen dat alleen maar met ons hart ervaren en leren kennen. Radha haalde hierbij weer De Drie Waarheden aan (zie onderaan) waarover zij al eerder gesproken had. De vraag van deze dag: "Wat is leven?" zou zij willen beantwoorden met het volgende: leven is proberen onszelf waardig te maken voor die hogere kennis van dat wat eeuwig is en het gaat hierbij om kennis van de ziel. Hiervoor moeten wij ons inspannen, we moeten het "verdienen". Het is een wonder, dat het hele universum geregeerd wordt door eeuwige wetten. We zouden alles moeten zien zoals het in essentie is: goddelijk. Volledig bewustzijn is de dingen, de omstandigheden enz. zien zoals ze zijn. Als we dat niet doen, zijn we met een illusie bezig (maya: iets bestaat wel, maar het is anders dan we waarnemen).

Iemand vroeg eens aan de wijze Ramana Maharshi: "Hoe kan ik de werkelijkheid bereiken?" Ramana zei: "U bent al verwerkelijk, maar u denkt dat dat niet zo is." Wanneer je denkt: Ik ben dom, wijs, Nederlander of wat dan ook, dan besef je niet dat je het Onbeschrijflijke, Onnoembare bent. Wij zijn "DAT", of zoals in de Bijbel

staat: "Het Koninkrijk der hemelen is in ons." Het werk van de mens is, dat hij zich moet zuiveren. Dat is ons echte "werk" en niet onze aspiraties zoals het streven naar een hoge functie. We mogen van alles genieten als we er maar niet aan gehecht raken. Van twee dingen zouden we afstand moeten nemen. Enerzijds van onze verlangens en gehechtheden en anderzijds van het denken in dualiteit, pluraliteit of diversiteit. Als ons denken en ons hart in de juiste gesteldheid zijn, begint het geheim van het leven zich te ontvouwen. Want er is slechts het ene, de werkelijkheid is één en ongedeeld. De vraag waar het dus om draait is: blijven we met onze gehechtheden bezig of kiezen we voor het heilige, het geheim? Als wij vrij zouden kunnen worden van de illusie dat we dingen moeten vasthouden en bezitten of bereiken, dan zouden we een andere manier van zijn en leven ontdekken, namelijk die van de innerlijke reis naar het eeuwige, het heilige, die ons leven vol zin en betekenis maakt.

Elly Kooijman (dag 2 en 3)
en Els Rijnaker (dag 1)

NOOT uit: Joy Mills *Op de Drempel van het Heilige Pad* (UTVN 2004) blz. 174 en 175:

De Drie Waarheden in het achtste hoofdstuk van *De Idylle van de Witte Lotus* door Mabel Collins kunnen als volgt worden weergegeven:

Er zijn drie waarheden die absoluut zijn, en niet verloren kunnen gaan, maar die toch verzwegen kunnen blijven bij gebrek aan spraakvermogen.

- De ziel van de mens is onsterfelijk, en haar toekomst is de

toekomst van iets waarvan de groei en de glans grenzeloos is.

- Het beginsel dat leven schenkt verblijft in ons, en boven ons, is onsterfelijk en eeuwig weldadig, wordt niet gehoord of gezien of geroken, maar wordt waargenomen door de mens die werkelijk het vermogen tot waarneming verwerft.

- Wij zijn ieder afzonderlijk onze eigen absolute wetgever, de schenker van glorie of ellende aan onszelf; de beslisser over ons leven, onze beloning, onze straf.

Deze waarheden, die zo groot zijn als het leven zelf, zijn zo eenvoudig als het eenvoudigste denkvermogen van een mens. Voed ermee degenen die ernaar hongeren.

4 t/m 11 oktober 2005 Naarden: Studieweek van de Europese School van Theosofie

Het thema van deze studieweek is *Unlocking the Symbolic Language*. De voertaal is Engels.

Sprekers:

- Ray Grasse: *From Pisces to Aquarius: the Shifting Great Ages; Synchronicity and the Mind of God; Astrology and the Chakras*.

- Michael Gomes: *Finding the Pearl within the Shell: An Overview of the Classics of the Esoteric Tradition*.

- Dr. David Roef: *Turning the Seven Keys of Occultism and Unlocking the War in Heaven*.

- Dr. Erlendur Haraldsson: *Children who claim to remember a past life; Appearances of the dead*.

- Harold Tarn: *Nature's Designs in Space and Time*.

- Colin Price: *Theosophy- the Master Key to the Mysteries; The*

3 Objects of the Theosophical Society

- Ali Ritsema: *Beyond Language*
- Tom and Susan Ockerse:

The importance of Being Foolish; The Process of Right Action; Living Leaves.

Programma's en registratieformulieren zijn te verkrijgen bij de TVN in Amsterdam. Informatie bij Ingrid Eberhard- Evans, e-mail: ingridee@lineone.net

Den Haag 20 en 21 oktober 2005 Congres Masonic & Esoteric Heritage

Het gebouw van de voormalige Nederlandsche Handel-Maatschappij in Amsterdam, dat tot het begin van de jaren negentig heeft gefunctioneerd als het hoofdkantoor van de ABN AMRO, wordt op dit moment aangepast om het Amsterdams Gemeentearchief te huisvesten. Aan het Gemeentearchief werd onlangs het complete historische archief van de Theosofische Vereniging overgedragen. Wanneer het Gemeentearchief naar de Vijzelstraat verhuist, zal het archief van de TV in een toepasselijke behuizing komen te liggen: het gebouw is namelijk ontworpen door de architect K.P.C. de Bazel, levenslang lid van de TV en één van de leidende figuren in de theosofische kunstbeweging rond 1900.

De renovatie van gebouw De Bazel, die in 2006 gereed moet zijn, heeft een heftige discussie op gang gebracht tussen experts op het gebied van conservering, cultureel erfgoed, kunsthistorici en specialisten op het gebied van de esoterie. Het architectonisch ontwerp en het gebruik van spe-

cifieke materialen en decoratieve motieven vloeien direct voort uit De Bazels levensbeschouwing. Moeten daarom de structuur en de symboliek van het gebouw intact worden gelaten, of mogen zij ingrijpend worden veranderd om aan de behoeften van het Gemeentearchief tegemoet te komen?

De discussies rond dit gebouw stellen een probleem aan de orde binnen het huidige kunst- en conserveringsbeleid, dat het onderwerp is van het congres *Masonic & Esoteric Heritage. A New Perspective for Art and Conservation Policies* dat op 20 en 21 oktober 2005 wordt gehouden in de aula van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag.

Door gebrek aan kennis vanuit de cultuursector wordt van historisch belangrijke voorwerpen, gebouwen en interieurs niet onderkend dat er sprake is van esoterische symboliek. Men weet niet welke betekenis deze symboliek heeft, welke onderliggende architectonische concepten zijn gebruikt of welke cultuurhistorische waarde het voorwerp of gebouw heeft binnen de Nederlandse geschiedenis. Het gebrek aan kennis maakt dat in het beslissingstraject van Monumentenzorg, van erfgoedinstellingen en subsidiegevers enorme missers worden begaan. De lacunes in de kunst- en architectuurgeschiedenis kunnen alleen worden opgevuld als structureel aandacht aan de invloed van westerse esoterie wordt besteed.

Het congres wil daartoe oproepen. Het moet stimuleren tot uitwisseling en het opbouwen van (internationale) inter-

disciplinaire netwerken en tot een beter gefundeerd cultuurbehoud. Esoterische gebouwen, historische interieurs en kunstvoorwerpen moeten op de juiste wijze worden geïnventariseerd, beschreven of gerestaureerd. Geldstromen moeten ook naar deze vorm van cultuurgoed vloeien, zodat ook dat het publiek wordt geconfronteerd met de culturele diversiteit van de Nederlandse samenleving in het verleden. Dat is van groot belang voor de generaties in de toekomst.

Meer informatie over het programma en aanmelding voor het congres via info@stichtingovn.nl, telefoon 06-2240498 of 06-50242545.

Marty Bax

Boekhandel Au Bout du Monde toch gered

De leegverkoop op 8, 9 en 10 augustus op Singel 313 is afgeblazen. Naar verwachting kan de winkel halverwege september worden heropend.

De Theosofische stichting O&O (Ontmoeting en Ontplooiing) heeft de boekhandel Au Bout du Monde weten te behouden. De mensen die in het verleden vele jaren enthousiast in deze bijzondere boekhandel hebben gewerkt, worden betrokken bij de doorstart.

De stichting O&O wil ontmoetingsplaatsen faciliteren voor mensen die zoeken naar de waarheid achter alle wereldgodsdiensten. De boekhandel Au Bout du Monde is ruim 30 jaar op haar eigen wijze een dergelijke ontmoetingsplaats. Deze bijzondere vorm van

V e r e n i g i n g s n i e u w s

klantgericht denken is de aanleiding geweest voor de stichting om de doorstart mogelijk te maken.

Het bestuur van O&O is er van overtuigd dat er in onze samenleving een groeiende behoefte bestaat aan kennis over spirituele achtergronden van ons bestaan. De specifieke boeken

die *Au Bout du Monde* verkoopt, dragen bij aan verdieping en geestelijke ontplooiing.

Een van de doelstellingen van de stichting O&O is: het aanmoedigen van de vergelijkende studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap. Vanuit die doelstelling zal deze stichting zich met veel overtuiging inzet-

ten om de boekhandel weer haar eigen gezicht te laten zien, waarmee ze zich altijd heeft onderscheiden.

De stichting O&O is onafhankelijk, maar nauw verbonden aan de Theosofische Vereniging Nederland in de Tolstraat te Amsterdam.

Annie Besant

Over de broederschap van de godsdiensten

Ook al erkennen wij dat er verschillen zijn tussen godsdiensten,
laten wij ze dan erkennen opdat wij er van mogen leren,
liever dan dat we kritiek leveren.
Laat de christen ons onderwijzen wat hij te onderwijzen heeft,
maar laat hem niet weigeren om
van zijn broeder van de Islam te leren,
of van zijn broeder van welk ander geloof dan ook,
want ieder mens heeft iets te leren en ook iets te onderwijzen.

Alle grote waarheden van de godsdiensten zijn van ons allemaal,
behoren niet exclusief toe aan welke godsdienst dan ook.
Dat is de reden waarom er niets wezenlijks gewonnen wordt door
van de ene godsdienst naar de andere over te gaan.
Je hoeft niet het hele scala van wereldgodsdiensten af te reizen
om het water van de wijsheid te vinden.
Graaf in het veld van je eigen godsdienst en ga al maar dieper,
tot dat je de bron vindt van het levenswater,
dat zuiver en vol naar boven stroomt.

Uit: *The Theosophist*, april 2005

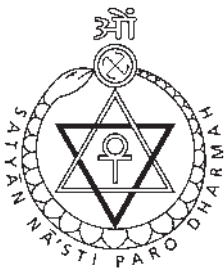
Vrijheid van denken

De Theosophical Society heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven. Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de Vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid mag worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.

Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden. Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.

Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar gemaakt worden of het stemrecht verliezen wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren. Meningeën of opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.

De leden van de 'General Council' vragen elk lid van de Theosophical Society ernstig om deze fundamentele principes van de Theosophical Society te verdedigen, te handhaven en er naar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.

Uitgeverij der Theosofische Vereniging in Nederland

Tolstraat 154, 1074 VM Amsterdam
Tel. (020) 676 56 72, fax (020) 675 76 57

e-mail: books@theosofie.nl, website: <http://www.theosofie.nl>

Het Innerlijke Leven van Krishnamurti - Persoonlijke Passie en Eeuwige Wijsheid

door **Aryel Sanat**

ISBN: 90 6175 085 7

NUR: 720/728

Paperback, 416 blz.

index en bibliografie

Prijs: € 19,50

Toen Jiddu Krishnamurti (1895-1986) veertien jaar oud was, riepen theosofen hem uit tot de nieuwe messias en zij brachten hem in contact met de eeuwige wijsheid. Krishnamurti was opgevoed in Groot Brittannië en hij wijdde zijn leven aan de verspreiding van zijn inzichten over de gehele wereld. Hij behoort inderdaad tot de grootste spirituele leiders van de twintigste eeuw.

Aryel Sanat onthult de rijke esoterische gebeurtenissen van K's innerlijke leven. Persoonlijk heeft Krishnamurti nooit het bestaan van zijn 'meesters' ontkend, noch het feit dat hij het voertuig voor de Heer Maitreya of de Christus zou zijn. Deze innerlijke realiteiten vormden zelfs iedere dag een onderdeel van zijn volwassen leven en waren nauw verbonden met het werk dat hij deed.

NET VERSCHENEN !

Deze uitgaven zijn verkrijgbaar via de boekhandel of rechtstreeks bij onze uitgeverij, tenzij anders vermeld. Wij zijn dinsdag t/m vrijdag van 11.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 13.00 tot 17.00 uur geopend. Prijswijzigingen voorbehouden. Fondslijst op aanvraag.